

Analiza danych z indywidualnych wywiadów pogłębionych

Młodzi w Lublinie

Badania zrealizowano w ramach Europejskiej Stolicy Młodzieży Lublin 2023
Pracownia Badań i Diagnoz Społecznych Sp. z o.o.

CEL I PRZEBIEG BADAŃ

Głównym celem badań było poznanie opinii młodych osób związanych w różnym stopniu z Lublinem na temat postrzegania tego miasta, aktywności młodych i wiedzy dotyczącej projektu Europejska Stolica Młodzieży Lublin 2023 (w skrócie – ESM Lublin 2023).

Zakres tematyczny badań:

- ◆ Jak młodzi ludzie postrzegają Lublin? Jakie są spontaniczne skojarzenia młodych ludzi z tym miastem?
- ◆ jakim Lublinie marzą młodzi ludzie?
- ◆ Jakie są w ramach Internetu (media społecznościowe) źródła wiedzy o tym, co dzieje się w Lublinie?
- ◆ Jaki jest poziom wiedzy o ESM Lublin 2023?
- ◆ Jak oceniany jest program ESM Lublin 2023? Które jego elementy są atrakcyjne dla młodzieży?
- ◆ Jak młodzież chce (deklaratywnie) zaangażować się w ESM Lublin 2023 (na poziomie biernym – uczestnictwo, i aktywnym – organizacja, współorganizacja, wolontariat)?
- ◆ Jak młodzi w Lublinie spędzają swój czas wolny?
- ◆ Gdzie młodzi spędzają czas w Lublinie?
- ◆ Jakie powinno być miejsce dla młodzieży, żeby młodzi dobrze się w nim czuli (lista cech)?
- ◆ Co jest potrzebne do aktywności młodych?
- ◆ Jakie są bariery aktywności młodych?
- ◆ Czego brakuje młodym w Lublinie?

REALIZACJA BADAŃ

Badanie desk research zrealizowano w terminie od 1 do 30 października 2021 r. Analiza desk research powstała na podstawie aktualnych ogólnokrajowych danych. Badania młodzieży w różnych miastach w skali kraju pozwoliły odnieść się do młodzieży zamieszkującej i uczącej się w Lublinie. Raport został przedstawiony w załączniku.

Badanie ankietowe online zrealizowano w terminie od 15 października do 30 listopada 2021 r. za pośrednictwem serwisu Webankieta.pl. Młodzi mieszkańcy Lublina wypełnili 1555 ankiet, w tym 29 w językach obcych (angielskim i ukraińskim).

W przestrzeni miasta przygotowano 5 **punktów badawczych**. Wydarzenia odbyły się w następujących terminach i lokalizacjach: 20 października – Akademickie Centrum Kultury i Mediów UMCS „Chatka Żaka”; 5 listopada – pl. Litewski; 19 listopada – Centrum Handlowe VIVO, al. Unii Lubelskiej 2; 22 listopada – Zespół Szkół Chemicznych i Przemysłu Spożywczego, Al. Racławickie 7; 26 listopada – Centrum Handlowe Plaza, ul. Lipowa 13. Przeprowadzono w tych punktach ponad 100 ankiet.

W terminie do 19 listopada przeprowadzono 10 **indywidualnych wywiadów pogłębionych**, które pozwoliły pogłębić poddane analizie zagadnienia oraz rozszerzyć konteksty aktywności współczesnej młodzieży. W wywiadach wzięły udział osoby w różnym wieku, różnej płci oraz ze zróżnicowanych środowisk, w tym jedna osoba cudzoziemka.

Wywiady fokusowe w formie warsztatów kreatywnych zrealizowano w dwóch formach i terminach. Warsztaty stacjonarne zostały przeprowadzone 4 grudnia 2021 r. w kawiarni Creamy Cafe przy ul. Rymwida 8 w Lublinie z udziałem 10 osób (w tym 3 osób niesłyszących oraz cudzoziemek). Warsztaty w formie on-line za pośrednictwem platformy Zoom odbyły się 10 grudnia 2021 r. z udziałem 8 uczestników.

Badania realizowano z udziałem osób w wieku od 10 do 30 lat, związanych z Lublinem poprzez miejsce zamieszkania bądź szkołę, uczelnię czy też spędzanie w mieście czasu wolnego. Ankietę polskojęzyczną wypełniło 1555 osób. Największym zainteresowaniem ankietą cieszyła się wśród osób w wieku od 15 do 19 lat (53% ogółu badanych). Osoby w tym wieku miały największe poczucie, że badanie (w tym temat ESM Lublin 2023) jest skierowane właśnie do nich. Najmniejsze zainteresowanie zagadnieniem Europejskiej Stolicy Młodzieży oraz ogólnie tematami młodzieży było wśród osób w wieku od 25 do 30 lat (tylko 5% badanych).

INFORMACJE O REALIZACJI WYWIADÓW

Badanie zostało zrealizowane w październiku i listopadzie 2021 r. w Lublinie w grupie osób od 10. do 30. roku życia. Przeprowadzono 10 wywiadów pogłębionych, w tym jedną diadę (wywiad z dwiema osobami). Do osób docierano z propozycją rozmowy w sposób celowy – starając się zachować różnorodność grupy, a w przypadku młodzieży poniżej 18. roku życia uzyskując ustną zgodę rodziców lub opiekunów na wywiad. Największe zainteresowanie udziałem w wywiadzie widoczne było wśród osób uczęszczających do szkół ponadpodstawowych, chętniej decydowały się na rozmowę kobiety.

W wywiadach udział wzięli:

- ◆ 1 uczennica szkoły podstawowej mieszkająca i ucząca się w Lublinie,
- ◆ 1 uczeń szkoły średniej mieszkający i uczący się w Lublinie,
- ◆ 1 uczeń szkoły średniej mieszkający poza Lublinem, a uczący się w Lublinie,
- ◆ 4 uczennice szkoły średniej mieszkające i uczące się w Lublinie,
- ◆ 1 studentka studiująca w Lublinie, a pochodząca spoza miasta,
- ◆ 1 student studiów doktoranckich mieszkający, studiujący i pracujący w Lublinie,
- ◆ 1 młoda dorosła, pochodząca spoza Lublina, ale tutaj obecnie mieszkająca, a wcześniej studiująca,
- ◆ 1 młody dorosły, pochodzący z Ukrainy, w Lublinie kończący studia i obecnie pracujący.

Udziału w wywiadach odmówiły 3 osoby (2 mężczyźni i 1 kobieta) ze względu na własną opinię lub odmowę rodziców.

Wszystkie wywiady prowadzono zgodnie z metodologią wywiadów indywidualnych pogłębionych, w oparciu o zaplanowane wcześniej zagadnienia (załącznik nr 1). Rozmowy trwały od 40 minut do ponad godziny. Wywiady zostały poddane transkrypcji.

Analiza materiału pochodzącego z wywiadów zakłada poszukiwanie głębszych wyjaśnień postaw czy opinii, odpowiada przede wszystkim na pytanie „dlaczego?”. W badaniach jakościowych podstawą adekwatności wniosków jest właściwy dobór uczestników, a nie ich liczebność. Jednocześnie badania jakościowe nie pozwalają na dokonywanie generalizacji czy ilościowych charakterystyk (podziału procentowego). W omawianych badaniach wyzwaniem była duża rozpiętość wiekowa grupy docelowej, co sprawia, że grupa jest bardzo niehomogeniczna. Chcąc lepiej poznać każdą z podgrup wiekowych, należałoby przeprowadzić dedykowane badania pogłębiające, kierowane np. do osób ze szkół podstawowych, studentów i studentek czy młodych dorosłych.

Jednocześnie warto zaznaczyć, w oparciu o doświadczenia realizacji wywiadów pogłębionych, że osoby w wieku typowym dla uczniów i uczennic szkół ponadpodstawowych najbardziej się utożsamiają z pojęciem „młodzież”. Najmniej zaś młodzi dorośli.

PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADAŃ

W raporcie podsumowano informacje pozyskane podczas 10 wywiadów pogłębionych od 11 ich uczestników i uczestniczek. W kolejnych rozdziałach szczegółowo przedstawiono odpowiedzi, jakich udzielili oni na prowadzące pytania badawcze, ilustrując je także cytatami z tych wypowiedzi. Poniżej zebrano główne wnioski wypływające z wywiadów pogłębionych.

Wybrany do badań **przedział wiekowy** jest bardzo szeroki, przez co dotyczy różnych osób na różnym etapie ich życia. Nie wszyscy w równym stopniu utożsamiają się z określeniem „młodzież”. Zarówno zainteresowanie udziałem w badaniach, jak i udzielane odpowiedzi wskazują wprost, że w określeniu „młodzież” najbardziej odnajdują się osoby uczęszczające do szkół ponadpodstawowych i studiujące. Młodsze osoby traktują określenie aspiracyjnie, wskazując, że do niego dorastają, ale jednocześnie ze świadomością różnic wynikających z ich młodszego wieku. Starsze osoby, wraz z wiekiem, coraz mniej identyfikują się z byciem młodzieżą. Podkreślano, że okres nauki w szkole ponadpodstawowej to czas odkrywania miasta na własną rękę i coraz bardziej świadomego i refleksyjnego podejścia do miejskiej oferty.

Różnorodność – młodzież jest bardzo różnorodna, co można obserwować nawet w tak małej grupie osób uczestniczących w badaniach. Charakterystyczna jest dla niej wielość zainteresowań, różny stopień zaangażowania, aktywności, inicjatyw i różnorodność charakteru. Podczas tworzenia programu należy więc pamiętać o tym, by brać pod uwagę nie tylko różne zainteresowania, ale także potrzeby w zakresie sposobu i poziomu zaangażowania.

Lublin w skojarzeniach i wizji młodzieży jest dobrze oceniany i lubiany. Skojarzenia, jakie ma z nim młodzież, są pozytywne, a jednym z najczęstszych jest studencki charakter miasta oraz wygoda mieszkania w Lublinie wynikająca z jego stosunkowo niedużej powierzchni, a jednocześnie oferty typowej dla dużego miasta. Poczucie niedosytu budzą jednak mniejsze niż np. w Warszawie perspektywy zawodowe.

Marzenia dotyczące Lublina łączą w sobie walory wizualne, rozwój nowoczesnego miasta, jak również zmiany jakościowe, na czele z większą otwartością społeczności miasta na szeroko rozumianą odmienność i lepszymi perspektywami zawodowymi.

Wiedza o ESM – duża część młodych ludzi biorących udział w badaniach słyszała już o uzyskaniu przez Lublin tytułu Europejskiej Stolicy Młodzieży (ESM); część ze względu na wcześniejsze osobiste zaangażowanie w starania o tytuł, a część po prostu z plakatów i promocji. Jednocześnie wiedza ta dotyczy tylko nazwy. Skojarzenia pokazują, że tytuł nie jest jasny w odbiorze sensu, wartości czy samych założeń ESM Lublin 2023. Promocja tych elementów powinna być realizowana w kolejnych etapach kampanii.

Proponowane **formy realizacji programu** są oceniane pozytywnie. Jednak ich atrakcyjność będzie zależała od tematów, których będą dotyczyć, i tego, czy zostaną zrealizowane w odpowiedni, elastyczny sposób.

Formy zaangażowania młodzieży we współrealizację ESM Lublin 2023 powinny być zróżnicowane zarówno ze względu na tematykę (np. wolontariat w sporcie, wydarzeniach kulturalnych, organizacji), jak i sposób działania (wolontariat, granty, praktyki, praca na podstawie umowy). Dla studentów i studentek ważne jest, by mogli oni w ramach współpracy odbywać praktyki (np. słuchacze kierunków językowych jako tzw. oficerowie językowi).

Aktywność młodzieży wymaga wsparcia i zachęty. Bardzo ważna jest regularna praca w oparciu o programy, projekty, warsztaty. Dobrą przestrzenią dla takich działań jest szkoła, w której młodzież spędza większość swojego codziennego czasu, a nauczyciele i nauczycielki mogą wynajdywać wśród swoich uczniów i uczennic osoby z potencjałem i prowadzić je czy zachęcać do aktywności oraz inicjowania własnych działań. Programy powinny przekazywać młodzieży wiedzę i umiejętności, szkoła zaś tworzyć odpowiednie warunki, elastyczność pozwalającą młodym na podejmowanie inicjatyw, zaufanie i otwartość na ich pomysły oraz akceptację twórczych poszukiwań.

Źródła informacji o tym, co dzieje się w mieście, są różne. Najczęściej wskazywano Facebook, jednak z zastrzeżeniem, że jest on dobrym kanałem informacji dla osób, które już obserwują odpowiednie strony oraz wiedzą, gdzie i czego szukać. Dla osób, które nie szukają informacji intencjonalnie, dobrą drogą komunikacji jest przestrzeń miasta i zamieszczone tam plakaty i banery, które mogą skłonić do dalszych poszukiwań. Bardzo ważnym źródłem informacji, zwłaszcza dla młodszych osób, są bliscy – rodzice, znajomi. Nieraz to oni podsuwają pomysły i informacje, a także kształtują podejście do aktywności. Duża część osób, z którymi rozmawialiśmy, nie poszukuje samodzielnie informacji, nie odczuwa takiej potrzeby. Socialmedia, takie jak Instagram i TikTok, nie są wykorzystywane do poszukiwania informacji o tym, co dzieje się w mieście. Poza jednym wyjątkiem – ukraińskojęzycznymi profilami o Lublinie na Instagramie.

Razem z rozmówcami i rozmówczyniami poszukiwano też tego, co Europejska Stolica Młodzieży może dać Lublinowi na stałe, jaką zmianę. Najczęściej pomysły te pokrywały się z marzeniami o mieście. Dobrym podsumowaniem jest wypowiedź jednego z rozmówców, który uważa, że dzięki skierowaniu uwagi na młodych ludzi warto po prostu zacząć traktować ich tak samo jak inne grupy – nie decydować za nich, dawać przestrzeń na wypowiedź i ją szanować.

Myślę, że najlepszym podsumowaniem wszystkich moich myśli w tym momencie byłoby nie działanie, nie żadna specyficzna rzecz, tylko żeby skorzystać z okazji, że młodzi są tak teraz wyeksponowani, żeby w końcu zacząć traktować ich tak samo. Bo na przykład ja często spotykam się z sytuacją, gdzie dorosłe osoby mówią, że co ja mogę wiedzieć, a to jest temat, w którym myślę, że mam dużo większą wiedzę. Więc myślę, że może to podejście – takie, gdzie dzielimy ludzi – powinno odejść, a powinniśmy żyć jakoś równiej (...). Po prostu niech wszyscy traktują się jak drugiego człowieka, a nie jak inną grupę społeczną i będzie OK.

WYNIKI BADAŃ

RELACJA Z LUBLINEM – SKOJARZENIA, EMOCJE I PLANY ZWIĄZANE Z PRZYSZŁOŚCIĄ W MIEŚCIE

Uczestników i uczestniczki badań zapytano o ich skojarzenia z Lublinem, o emocje, jakie wobec niego czują i czy wiążą przyszłość z tym miastem. Odpowiedzi na te pytania ukazują więc, jaka istnieje między miastem a osobami uczestniczącymi w badaniach.

Skojarzenia, jakie wskazywane przez uczestników i uczestniczki badań były w dużej mierze podobne i skupiały się w poniższych kategoriach:

- ◆ sentyment związany z miejscem pochodzenia – moje miasto, rodzinne miasto, miasto, w którym się wychowałem, gdzie mieszkają bliscy ludzie – rodzina czy przyjaciele i przyjaciółki,
- ◆ studenckość miasta – duża liczba młodych ludzi, uczelni wyższych, życie studenckie,
- ◆ miasto wygodne i kompaktowe, o cechach dużego miasta (w zakresie oferty, tempa życia, dostępu do kultury czy wydarzeń), a jednocześnie z topografią małego miasta, która sprawia, że wszędzie jest blisko, można żyć bez samochodu, łatwo to miasto poznać i poruszać się po nim; nieraz opisywano tę cechę Lublina w kontrze do Warszawy (dużej i czasochłonnej), łączy się ona również z charakterystyką miasta jako przytulnego; jednocześnie część osób postrzega Lublin jako duże miasto,
- ◆ zieleń – lubiane parki: Saski czy Ludowy, zieleń w osiedlach, rekreacja,
- ◆ oferta kulturalna – dużo wydarzeń na czele z przywoływanym festiwalem Carnaval Sztukmistrzów, możliwość imprezowania,
- ◆ miasto turystyczne – wyróżnikiem Lublina są zabytki, zwłaszcza Stare Miasto, które sprawiają, że miasto kojarzy się z turystyką, jest wskazywane jako miejsce często odwiedzane; podkreślano też ciekawą historię Lublina.

Wśród odpowiedzi pojawiła się także informacja, że Lublin to miasto jak każde inne, niemające w sobie czegoś wyróżniającego; ma dobre i złe strony (np. problemy społeczne, niektóre rejony miasta).

Od kilku osób usłyszeliśmy także, że potrzebują co jakiś czas opuścić Lublin, zmienić środowisko, zaczerpnąć innej atmosfery. I dopiero później, po takiej przerwie od miasta wracają do niego z tęsknotą. Opinia taka pojawiła się zarówno u osób po studiach, jak i licealistki oraz uczennicy szkoły podstawowej.

Jak się długo mieszka, to Lublin się nudzi. Gdy wracam z wakacji, to go lubię i za nim tęsknię.

Większość uczestników i uczestniczek badań mówiła, że lubi swoje miasto, że łączy ich z nim przyjaźń i radość. Jednocześnie raczej nie rozwijano wypowiedzi dotyczących emocji. Lublin jest lubiany przez uczestników i uczestniczki badań, ale raczej nie wywołuje wśród nich mocniejszych emocji. Jedna z osób podkreślała, że Lublin bardzo zyskuje na tle jej rodzinnej miejscowości ze względu na dużą liczbę młodych ludzi i fakt, że w mieście dużo się dzieje. Pozytywne emocje wiążą się ze skojarzeniami z rodziną, z bliskimi, ale też z wygodą wynikającą z rozmiarów miasta.

Emocje? Radość, mi się wydaje, że radość, bo tak Lublin mi się zawsze kojarzył ze znajomymi, których poznałam tutaj na studiach, ale też poza studiami. Przede wszystkim poznawanie nowych ludzi, czyli radość. Mam tu rodzinę, mam brata w Lublinie, kuzynów, więc jakiś tam kontakt jest blisko, można się spotkać, porozmawiać.

Czasem emocje są ambiwalentne lub też stonowane. Wskazywano na sympatię do miasta pomimo świadomości jego braków czy problemów.

Brakuje tu (w mieście) wielu rzeczy i może nie ma tu tylu możliwości dla młodych ludzi i jest to takie małe i miłe, to mimo że jest takie małe, to dzieje się w nim dużo moim zdaniem. No i narzekają wszyscy oczywiście, ale ja lubię w nim to, że na przykład tak jak Warszawa jest ogromna, centrum jest rozrzucone po kilku częściach, a w Lublinie wszystko jest tak ładnie zbite i też jak już tutaj się wychowałam od urodzenia, to polubiłam to miasto. Znam dużo fajnych miejsc, mam tu znajomych i jest takie przytulne bardzo i mimo że jest małe, to są te wszystkie festiwale i trochę się tu jednak dzieje, więc nie jest tak nudno.

Niektóre z osób mówiły także o swoich planach dotyczących przyszłości. Część rozmówców i rozmówczyń planuje w przyszłości wyjechać z Lublina. Wskazywane motywacje są następujące:

- ◆ z ciekawości, by poznać inne miejsca, a do Lublina wracać do bliskich,
- ◆ ze względu na perspektywy w zawodowym sporcie, których w Lublinie i w Polsce nie ma na takim poziomie jak za granicą,
- ◆ ze względu na perspektywy zawodowe, większe szanse na założenie własnej, wymarzonej działalności na rynku warszawskim.

Osoba, która jako jedyna podkreśliła, że chce zostać w Lublinie, wskazała, że choć w mieście nie jest idealnie, to jednak dużo da się zrobić i też poprawić. Jedna z osób opowiedziała, że kiedyś nie planowała zostawać w Lublinie po studiach, ale trafiła na ciekawą pracę oraz inne możliwości i zdecydowała nie wyjeżdżać.

OCENA ISTNIEJĄCEJ W LUBLINIE OFERTY

Oferta kulturalna

W zakresie oferty dotyczącej kultury wszyscy oceniają Lublin pozytywnie. Podkreślano wielość możliwości dla osób w każdym wieku, ofertę różnych form – kin, teatrów, muzeów. Dla części osób kultura jest wyznacznikiem wyjątkowości Lublina, sprawia, że jest znany na świecie i przyjeżdżają do niego turyści i turyści.

No Lublin na pewno jest dobry. Jak mamy te Warsztaty Kultury, które organizują w tym okresie czerwiec-wrzesień te wszystkie Dni Kultury, Jarmark, Festiwal Innych Brzmień, to wszystko jest takie, że cały Lublin o tym wie i uczestniczy (...), dla różnych odbiorców. Ale pod względem kulturalnym to też jest dość dobrze. Kandydowaliśmy na Europejską Stolicę Kultury, a to już o czymś świadczy, więc jak ktoś chce przyjechać do Lublina i znaleźć jakąś kulturę, jakieś wydarzenie, to na pewno znajdzie, w teatrze, w kinie, gdziekolwiek.

Pojawił się też głos, że Lublin pozwala odkrywać niszowe obszary kultury i doświadczać ich na festiwalach, jak np. Międzynarodowe Spotkania Teatrów Tańca czy Festiwal Open City. Jak wskazał rozmówca, festiwale te budują w mieszkańcach i mieszkankach miasta otwartość na nowe formy działań artystycznych.

W Lublinie da się doświadczyć coś, czego się nie doświadczyło, albo doświadczyć czegoś tylko raz do roku, co jest ciekawe, inne i może nie do końca mi się podoba, ale jest inne, ciekawe i ja z wielką chęcią na to chodzę. Też w Lublinie moja babcia bardzo często chodzi na jakieś takie rzeczy typu opera albo coś, ona też nie jest jakąś wielką fanką tego, natomiast lubi sobie czasem pójść na coś innego, na coś innego niż praca w ogródku i rozwiązywanie krzyżówek. I myślę, że Lublin daje takie możliwości odbiorcom w każdym wieku, tylko trzeba dobrze szukać i dobrze się orientować.

W rozmowach pojawiała się jednak często mniej optymistyczna opinia dotycząca braku czasu na uczestnictwo w kulturze, zwłaszcza wśród uczniów i uczennic szkół średnich. Czasem wiąże się to z natłokiem szkolnych obowiązków, czasem z trenowaniem sportu, co już w połączeniu ze szkołą coraz mocniej pozbawia wolnego czasu. Osoby skupiające się na sporcie mają mniejszą potrzebę poszukiwania oferty kulturalnej w wolnym czasie. Wskazywano także, że oferta istnieje, ale wymaga poszukiwania, orientacji, jak i gdzie znaleźć odpowiednie informacje.

Co ważne, wśród wypowiedzi pojawiły się także informacje o konkretnych ofertach, których rozmówcy i rozmówczynie nie znaleźli w Lublinie, a były to: zajęcia dotyczące architektury, taniec współczesny dla starszych osób, zaplecze dla wyczynowego kolarstwa (poza Bike Parkiem), infrastruktura dla łyżwiarstwa i hokeju, a także darmowe kursy językowe dla młodych dorosłych.

Oferta rekreacyjna

Oferta rekreacyjna była najczęściej rozumiana jako parki, place, miejsca w przestrzeni miasta, w których można się spotykać, jeździć na rowerze czy uprawiać inne formy aktywności. W większości odnoszono się do niej bardzo pozytywnie. Chwalone są lubelskie parki – Ogród Saski czy Park Ludowy, a także drogi rowerowe, tereny zielone w wąwozach czy nad Zalewem Zemborzyckim. Przestrzenie te tworzą scenografię spotkań młodych ludzi, codziennych spacerów z psem czy spotkań ze znajomymi, są ważne i lubiane.

Bardzo lubię, że tu jest dużo ogrodów, parków: Ogród Botaniczny, Park Ludowy, Ogród Saski – to jest naprawdę miłość.(...) Jak jest fajna pogoda, to najczęściej spędzam czas w Ogrodzie Saskim, Parku Ludowym, na boiskach – wiadomo, to jest bardziej sport. Zalew Zemborzycki, ale jest troszeczkę daleko, więc ja niezbyt często korzystam. Gdzie jeszcze odpoczywam... najczęściej w Ogrodzie Saskim. Już ze mnie żartują, że czego ja tam jeszcze nie widziałem, tak często tam chodzę; po prostu dobrze się tam czuję. Piękne drzewa, fajne powietrze, muszla koncertowa, coś się dzieje i jakaś muzyka – po prostu sobie posiedzieć, poobserwować, wiewiórki biegają.

Oferta sportowa

W przypadku sportu mniej osób opiniowało ofertę. Ogólnie wskazywano, że jest w Lublinie odpowiednie zaplecze, ale pogłębiając informacje dotyczące poszczególnych dziedzin sportu, omawiano także problemy. Wskazywane trudności dotyczą infrastruktury (zbyt mało obiektów do piłki ręcznej, siatkowej czy koszykówki) i zbyt małej promocji niektórych dziedzin (np. młodzieżowych drużyn piłki ręcznej i żeńskiej piłki nożnej). Nie każda osoba znajdzie też w Lublinie drużynę, w której może trenować lubiany sport – rekreacyjnie, amatorsko bądź z nadzieją na zawodowe wyniki. W tym kontekście dwa razy wspomniano osoby dojeżdżające na treningi poza Lublin (męska młodzieżowa piłka ręczna, młodzieżowe łyżwiarstwo figurowe).

Inaczej wygląda sytuacja osób po studiach. Niektórzy starają się sami organizować sobie zespół i miejsce do treningów. Inni korzystają z oferty komercyjnej i np. karty Multisport.

Na boiskach otwartych mamy czasem problem, bo w niedzielę boisko jest zamknięte, boisko UMCS-u, jak tu nikogo nie ma. Dlaczego nie otworzyć drzwi do tego boiska? Zagramy sobie, pójdziemy.

Jeden z rozmówców wskazywał także, że wsparcia ze strony miasta brakuje środowisku związanemu z wyczynową jazdą na rowerze.

Samo miasto przyczynia się zdecydowanie mniej do takich fajnych eventów czy wydarzeń niż ludzie, którzy po prostu sami to tworzą. Na przykład mogę podać, jak ja jakiś czas temu (...) byłem bardzo zajarany na punkcie skakania na rowerze. Byłem na wielu takich imprezach czy akcjach związanych, zlotach, ale wszystkie z nich są zorganizowane na podstawie grupy na Facebooku, gdzie są ludzie zainteresowani, zgadują się, że przyjeżdżamy na tę miejscówkę, na tę godzinę, nigdy to nie było zorganizowane odgórnie.

PARTYCYPACJA

W wywiadach poruszaliśmy również temat partycypacji, pytając młode osoby o ich doświadczenia z tym tematem. Uczestniczki i uczestnicy wywiadów mówili o Budżecie Obywatelskim. Dwie osoby miały w tym zakresie złe doświadczenia, co sprawiło, że przestały one brać udział w kolejnych edycjach. W jednym przypadku przyczyną był brak realizacji zwycięskiego projektu, w którego promocję zaangażowali się uczniowie i uczennice, w drugim – ogólne rozczarowanie zgłaszanymi w ostatnich edycjach projektami (w porównaniu z tymi w pierwszych latach BO w Lublinie).

Muszę przyznać, że ostatnie edycje Budżetu Obywatelskiego już nie są dla mnie interesujące, ponieważ widzę, jakie tam są projekty i widząc projekty chodników w budżecie obywatelskim, myślę sobie: (...) to nie są chodniki dla każdej dzielnicy i miejsca parkingowe dla każdej dzielnicy, bo to nie powinno się znajdować w Budżecie Obywatelskim. Pamiętam, że ta pierwsza edycja Budżetu Obywatelskiego, była dla mnie fascynująca, bo to naprawdę były takie projekty, no cudowne tam były rzeczy. Ale po pewnym czasie to się zmieniło i też wydaje mi się, że jest tak dużo tych programów wnioskowych, budżetowych, że sama mała grupka osób nie jest w stanie składać na wszystko, bo tak mi się wydaje, że w Lublinie jest taka mała grupka osób, która robi takie rzeczy i mają narzędzia, a takie bicie się całe życie o ten budżet nie jest komfortowe, dlatego ten budżet się zmienia.

Jeden z rozmówców wskazał szkolny budżet obywatelski jako element interesujący i dobrze wpływający na zaangażowanie obywatelskie młodzieży. W kontekście partycypacji część osób wymieniała kontekst rodziny jako źródła informacji o konsultacjach społecznych czy Budżecie Obywatelskim.

OFERTA DOSTĘPNA DLA CUDZOZIEMCÓW I CUDZOZIEMEK

Jedna z osób biorących udział w wywiadach jest osobą cudzoziemską, co pozwoliło uzyskać informacje o ofercie dla osób niewładających językiem polskim. Jest to perspektywa jednej osoby biorącej udział, zgodnie z założeniami, w wywiadach pogłębionych. Zagadnienie aktywności cudzoziemców i cudzoziemek w Lublinie, dostępnej dla nich oferty, a także jej waloru integracyjnego to zagadnienia warte osobnych badań. Źródłem informacji w tym zakresie może być także raport zrealizowany przez Stowarzyszenie Homo Faber pt. *Niewidzialni mieszkańcy*¹.

Osoba cudzoziemska biorąca udział w wywiadach pogłębionych wskazała, że wiele wydarzeń organizowanych w Lublinie i mających charakter kulturalny pozwala na uczestnictwo niezależnie od znajomości języka.

Ja myślę, że oferta kulturowa jest bardzo bogata. Kultura łączy ludzi, którzy rozmawiają w różnych językach. Tutaj można powiedzieć: Festiwal Legend, Jazzowy Festiwal, jakieś muzyczne rzeczy, Festiwal Sztukmistrzów, we wrześniu mamy Lubelski Festiwal Nauki i tam też jest dużo różnych takich kulturowych rzeczy, że nie musisz rozmawiać po polsku. Na przykład w tym roku robiliśmy międzynarodowy turniej szachowy. W różnych językach, siedzieli, coś między sobą rozmawiali. Więc z kulturą jest naprawdę bardzo dobrze.

Ważnym faktem dla naszego rozmówcy była możliwość wzięcia udziału w specjalnym programie „Otwarta integracja” realizowanym kilka lat temu przez Katolicki Uniwersytet Lubelski i mającym na celu integrację cudzoziemców i cudzoziemek w Polsce.

Mieliśmy różne wycieczki, wywiady, warsztaty. Wolontariusze w tym projekcie pokazywali na przykład, jak kupić bilet na autobus. Czy na przykład jak mamy jakieś pytanie związane z legalizacją pobytu, to do kogo się zwrócić, kogo zapytać. Nie wiem, czy teraz takie szczęście mają studenci. Mieliśmy na uczelni swój własny pokój, nazywał się common room, czyli wspólny pokój, i na każdej przerwie mogliśmy sobie przyjść. Tam była herbata, kawa. To była naprawdę niesamowita integracja i z ludźmi, których poznałem podczas tego projektu, do dzisiaj współpracuję. Bardzo ważna rzecz, ten projekt był nie tylko dla studentów KUL-u, tylko dla wszystkich studentów, ze wszystkich lubelskich uczelni.

¹ [https://www.hf.org.pl/upload/niewidzialni%20mieszkancy,%20raport-2\(2\).pdf](https://www.hf.org.pl/upload/niewidzialni%20mieszkancy,%20raport-2(2).pdf)

Projekt był interesujący, pozwalał na wymianę kulturową, ale miał też specyfikę, która sprawiała, że w gronie znajomych i osób zaangażowanych w projekt byli przede wszystkim cudzoziemcy i cudzoziemki, a więc trudniej nadal było o poznanie Polek i Polaków. Jak wskazuje nasz rozmówca, na niektórych uniwersytetach projekty mające na celu integrację cudzoziemców i cudzożemek opierają się na bezpośredniej relacji dwóch osób: osoba spoza kraju ma po przyjeździe przydzielonego tzw. *buddy* (kumpla/kumpelę), czyli osobę, która wprowadza w świat uczelni i miasta.

Problemem bywa porozumiewanie się po angielsku w Lublinie, jednakże zdaniem rozmówcy bardziej dotyczy to sytuacji w sklepie czy autobusie niż na uczelni, gdzie młodzież jest zdecydowanie bardziej otwarta na kontakt.

Na przykład w kontekście języków, to słyszałem od swoich przyjaciół, że w Lublinie mniej rozmawiają po angielsku. Może jest to pewne wyzwanie, ale ja myślę, że ta młodzież na uczelniach jest bardzo otwarta i może ten problem z językiem jest bardziej jak przychodzisz, nie wiem, do Biedronki i chcesz coś kupić. W autobusach zdarzają się różne sytuacje – chcesz wytłumaczyć, że nie wiedziałem, jak kupić bilet, albo że kupiłem, ale zły, albo jak kogoś zapytać na ulicy, ale jest takie dość umiędzynarodowienie.

BYĆ MŁODĄ/MŁODYM W LUBLINIE

Podczas zbierania informacji dotyczących oceny obecnych warunków życia młodych ludzi w Lublinie pytano ich o to, jak to jest być młodą osobą w tym mieście. Odpowiedzi były w większości pozytywne. Lublin w opinii rozmówców i rozmówczyń daje młodzieży sporo możliwości, więcej perspektyw niż mniejsze miasta, tętni studenckim życiem. Chociaż widać też pewne braki miasta, to podstawowe potrzeby są zapewniona, na zmianę innych można wpływać. Jedna z osób wskazała też, że szczęście nie zależy od miasta, tylko od danej osoby.

Wydaje mi się, że młodzi ludzie mają tutaj duże obszary zainteresowań i też fakt, że jest tu bardzo dużo uczelni, więc każdy może mieć jakiś tam wybór, kierunek. Uczelni jest ogólnie dużo, więc myślę, że każdy znajdzie coś dla siebie, ale miasto jest przede wszystkim bardzo studenckie i tych młodych ludzi jest bardzo dużo. Powiedziałabym, że czasem więcej niż osób w starszym wieku, ale myślę, że można realizować tu swoje cele i zainteresowania.

Jedna z osób powiedziała o niedosyć – przy świadomości plusów i trudności, jakie charakteryzują Lublin, pozostaje poczucie niedosytu, że jednak to nie większe miasto jest „moim” miastem.

Jest tak normalnie. Na pewno plusem jest to, że Lublin jest jednym z większych miast rozwijających się, no ale zawsze będzie jakiś niedosyt, że mogłam się urodzić w Warszawie, w Krakowie i tak dalej, ale też porównując, to Lublin nie jest taki zły. (...) To jest dobre miasto, zwłaszcza teraz, jak mamy Młodzieżową Radę Miasta, która działa bardzo dobrze. Fajne jest też to, że w małym mieście to po pewnym czasie wszyscy się już znają w takim kontakcie, że jak się jedzie przez miasto, to się spotyka ludzi, których się zna i ma się miejsca, gdzie się spotyka ze znajomymi. I to też jest fajne, a nie to, że się urodził w Warszawie i całe życie czyjeś w jednej dzielnicy, to jest na pewno fajne. Pomijając te wszystkie narzekania, to Lublin moim zdaniem jest dobry dla młodzieży, taki przyjazny.

Co bywa trudne w byciu młodą osobą w Lublinie? Nie otrzymano tu wielu informacji, większość osób opowiadała o tym, co jest dobre. Trudnością, oprócz pojawiających się między wierszami perspektyw zawodowych, jest brak otwartości społeczeństwa na szeroko rozumianą odmienność.

LUBLIN MARZEŃ

O jakim Lublinie marzą młodzi? Informacje o tym były zróżnicowane, poniżej przedstawiamy ich zestawienie.

Kultura i oferta kulturalna

Młodzież chce, by oferta kulturalna była zróżnicowana, równa dla wszystkich grup wiekowych i różnych poziomów zaawansowania (zarówno dla amatorów, jak i profesjonalistów). Działaniami należałoby objąć też bardzo różne potrzeby (wymieniano warsztaty dla psów i właścicieli/właścicielki, dofinansowanie kursów językowych dla osób wchodzących na rynek pracy), by więcej inwestować w kulturę i jej rozwój, zapewnić większe zarobki kadrze kultury i wyższe budżety na inicjatywy kulturalne. Podkreślano, że kultura jest wizytówką Lublina i jako taka powinna być odpowiednio dofinansowana.

Infrastruktura miasta, jego wygląd i oferta

W jednym z wywiadów pojawił się głos o tym, by łączyć w zabudowie Lublina dbałość o historyczne elementy Lublina z nowoczesnością w technologii i architekturze, z poszanowaniem autentyczności, która jest skarbem miasta. Inna osoba wskazywała, że należy zadbać o wizualną stronę miasta, o miejsca obecnie zapomniane, puste. Nowoczesny wizerunek miasta pozwoli mu być bardziej atrakcyjnym także dla turystów i turystek, a to podnosi prestiż Lublina i jest ważnym aspektem gospodarki miasta.

Chciałabym, żeby Lublin szedł w stronę modernizacji, ale żeby nie niszczyć tego środowiska naturalnego, tylko żeby to łączyć. Na przykład bardzo mi się podoba, jak jest zrobiony Park Ludowy, to jest ta przestrzeń jakby wykorzystana. Nie niszczyli, tylko to wykorzystali w taki mądry sposób właśnie. Tak bym chciała, żeby wyglądał (...) Myślę, że dobrze by wpłynęło na rozwój Lublina, jakby bardziej niszowe sklepy weszły do Lublina albo kawiarnie, Starbucks. Wszystkie nastolatki utrzymywałyby ten lokal. To są takie rzeczy, o których nikt nie myśli, ale to by przyniosło dużo pieniędzy do budżetu i to by się cały czas obracało, i by było na jakieś modernizacje, nowe parki itd.

Wreszcie ważny dla rozmówców i rozmówczyń jest też rozwój oferty kawiarni, miejsc spotkań, sklepów, teatrów, plenerowych seansów kinowych w dzielnicach – różnego rodzaju miejsc spotkań i form spędzania czasu wolnego, przy czym – co podkreślano – powinno to dotyczyć nie tylko centrum miasta, ale też dzielnic (zwłaszcza w aspekcie kawiarni). Jedna z osób wskazała, jako urzeczywistnienie marzeń o mieście dla młodych, Rezerwat Dzikich Dzieci. Miejscami istotnymi są też parki, tereny zielone (rekreacyjne, piknikowe), a także wybiegi dla psów – te tereny również powinny być rozwijane.

Otwartość i różnorodność

Młodzi wskazują, że potrzebna jest systematyczna praca nad otwartością społeczności Lublina, począwszy od dzieci poprzez młodzież po dorosłych, mająca na celu większą otwartość na odmienność i różnorodność w wielu wymiarach: cudzoziemców i cudzoziemki, zagranicznych studentów i studentki, osoby innego koloru skóry, osoby nieheteronormatywne.

Wydaje mi się, że nie jesteśmy otwarci na innych ludzi; pomimo że mamy dużo studentów z zagranicy, nie jesteśmy otwarci na kontakt z nimi. Fajnie, że przyjeżdżają, ale niech oni sobie tam siedzą w tych swoich akademikach. Nie jesteśmy otwarci na zagraniczne osoby, które są innego koloru skóry. To bardzo obserwuję, jeśli chodzi na przykład o autobusy. Bardzo dużo teraz widzę czarnych studentów, studentek, sam też uczę grupę takich studentek, wykładam dla nich język migowy i widzę, że ludzie się odsuwają, mają jakiś niepokój. Kolejna sprawa oprócz migrantów, studentów zagranicznych to jakieś akty, teraz umiarkowanej może, nienawiści według osób nieheteronormatywnych (...). Chodzi mi o otwartość na to, żeby ludzie sobie żyli w spokoju tak, jak chcą, no bo przecież nie robią krzywdy innym. Nie wiem, czy to migranci, czy kobiety samotne z dziećmi, czy osoby LGBT, jakkolwiek otwartość na po prostu inność.

Promocja nauki języków obcych i ich używania

Dzięki niej łatwiej będzie sprawić, że cudzoziemki i cudzoziemcy będą się czuli bardziej włączeni w społeczność. Potrzebne jest umiędzynarodowienie polegające nie tylko na podnoszeniu liczebności cudzoziemców i cudzoziemek studiujących i mieszkających w Lublinie, ale również na pracy nad tym, by społeczność miasta była na nich bardziej otwarta pod kątem językowym, a oni mieli sposobność do nauki polskiego i włączenie w życie miasta.

Fajnie by było, jakby dużo było warsztatów z różnych języków, umiędzynarodowienie, że cudzoziemcy zaczynają po polsku gadać, ale też że Polacy po angielsku i też w instytucjach. W MPK z biletami zawsze jakiś student zagraniczny będzie miał problem, chociaż w różnych językach teraz da się kupić bilet, ale trzeba pamiętać o tym umiędzynarodowieniu. Fajnie, kiedy uczą się polskiego, ale też trzeba pamiętać, tę otwartość pokazać, że też rozmawiamy po angielsku i na tym też trzeba taki focus zrobić.

Aktywność młodzieży

Promocja i wspieranie aktywności młodych ludzi w szkołach, poprzez różnego rodzaju programy, szkolenia, warsztaty, działania umożliwiające młodzieży pole do realizacji własnych inicjatyw.

Zachęcanie szkół, by dawały taką przestrzeń swoim uczniom i uczennicom, by obdarzały ich zaufaniem w ich przedsięwzięciach.

Żeby się skupić bardziej na zaangażowaniu młodzieży w te wszystkie wydarzenia, żeby zaoferować różnego rodzaju szkolenia, warsztaty, wydarzenia może takie stricte dla młodzieży właśnie. No i żeby w szkołach było to bardziej promowane, bo ja mam wrażenie, że jest kilka szkół: Unia, Staszic albo jakieś prywatne, które dają takie pole uczniom, żeby coś się działo i rzeczywiście w tych szkołach są różne inicjatywy. (...) ale wiem też, że w innych szkołach na przykład nic się nie dzieje i że ludzie chodzą tam na siłę (...) I mam wrażenie, że po prostu jest kilka tylko kilka placówek które tak naprawdę dają pole do robienia czegoś, a fajnie by było, gdyby to było we wszystkich szkołach. Bardziej takie zaufanie do młodzieży, że możesz coś robić, a nie, że chodzą do szkoły, żeby się uczyć i nic innego nie robić.

Edukacja i rynek pracy

W tym zakresie dla naszych rozmówczyń i rozmówców istotna jest praca z młodymi ludźmi wokół ich talentów, uświadamianie wagi edukacji, z drugiej zaś strony zmiany w podejściu w edukacji formalnej – by w szkołach nie wymagać wysokich umiejętności ze wszystkich przedmiotów, ale pozwalać na znajdowanie i rozwój talentów.

Ja myślę, że to też jest problem, że w szkołach jest nacisk na wszystkie przedmioty, a w ostatnich klasach już są tylko przedmioty kierunkowe, które wybrałaś. I myślę, że jest duży nacisk na spełnienie wymagań i bycie najlepszym ze wszystkich przedmiotów. (...) A gdyby właśnie pozwolić na rozwijanie takich pojedynczych talentów, (...) to pozwoliłoby się tym talentom, jednostkom rozwijać w tym zakresie, gdzie mają największą motywację. Wtedy byłoby więcej talentów, osób, które odnoszą sukcesy (...).

Marzeniem jest lepsza oferta pracy dla osób po studiach, zakładająca nie tylko możliwość znalezienia pracy w zawodzie, ale także dobre warunki (w zakresie rodzaju umowy i zarobków).

Jakbym miała opisać Lublin marzeń, to bym powiedziała, że chciałabym, żeby w Lublinie była taka szeroka oferta znalezienia pracy i dostępności tej pracy, bo przede wszystkim ludzie tutaj zostają i ciężko jest, bo niektórzy znajomi szukają i jednak miejsca, oferty pracy są, ale warunki zatrudnienia są gorsze. Więc jeśli opisać Lublin marzeń, to taki, gdzie łatwo znaleźć pracę na takich normalnych warunkach.

JAK MŁODZI LUDZIE POZYSKUJĄ INFORMACJE

Wzory pozyskiwania informacji

Przeprowadzone wywiady pokazały, że młodzi ludzie w różny sposób pozyskują informacje o tym, co dzieje się w mieście. Czasem robią to intencjonalnie, czasem nie interesują się poszukiwaniem takich treści, korzystając jedynie z tego, co dociera do nich poprzez bliskich i znajomych. Podstawowe wnioski widoczne w analizie informacji z wywiadów pokazują, że młodsze grupy w większej mierze korzystają z informacji zasłyszanych od bliskich, znajomych, czasem ze środowiska szkolnego. Starsze osoby z badanej grupy, mające sprecyzowane zainteresowania bardziej intencjonalnie szukają informacji bądź obserwują wybrane strony, by być na bieżąco – ich głównym źródłem informacji jest Facebook.

Warto zwrócić uwagę, że są osoby, które nie mają potrzeby szukać informacji o wydarzeniach w Lublinie. Podkreślano również, że Facebook jest świetnym źródłem dla osób, które już wiedzą, czego szukają, jakie organizacje i osoby chcą obserwować. Jeśli jednak ktoś szuka bez tej podstawowej wiedzy, to nie jest łatwo odnaleźć poszukiwane treści.

Myślę, że jakbym na przykład nie miała polubionych tych stron wydarzenia, to bym nie wiedziała kompletnie, co się dzieje. Więc powinno to być bardzo rozszerzane, udostępniane przez ludzi. Przez znajomych powinno być bardziej udostępnione.

Źródła wiedzy młodych ludzi o tym, co dzieje się w Lublinie

Młodzież uzyskuje informacje z różnych źródeł. Poniżej wskazano te, które były wymieniane w rozmowach.

- ◆ Osoba bliska – mama, ciocia, rodzice, znajomi, wykładowcy i to najczęstsze źródła informacji także dla osób, które same z siebie ich nie poszukują; bliscy i znajomi inspirują do wzięcia udziału w wydarzeniach czy zajęciach.

Niezbyt mam czas, ale często mama dowiaduje się o różne rzeczy, to mi mówi o tym, że coś tam, coś tam i czy byś chciała albo czy ci się podoba.

Szczerze? Kompletnie nie szukam takich informacji. Jestem osobą, która wszystkiego, co się dowiaduje, to się dowiaduje [na zasadzie] „ej, chcesz iść?”. Ja nie szukam informacji, ja jestem osobą, która dowiaduje się od kogoś.

- ◆ Plakaty – informacje w przestrzeni miasta, w popularnych wśród młodzieży kawiarniach czy restauracjach (np. Nie wylej, Umea) i w szkole; plakaty i ulotki potrafią zainteresować jakimś tematem, dzięki czemu potem poszukuje się dalszych informacji.
- ◆ Facebook – dominujące wśród rozmówczyń i rozmówców źródło informacji, serwis wskazywany przez osoby ze starszych klas szkoły ponadpodstawowej oraz w wieku studenckim i po studiach; przez niektórych użytkowany bardzo intencjonalnie poprzez lajkowanie i śledzenie określonych stron, dodawanie ich do ulubionych (co pozwala na wyświetlanie ich postów w pierwszej kolejności); inni korzystają bardziej na zasadzie trafiania na ciekawe informacje, które pojawiają się w tzw. feedzie czy zaproszenia do wydarzeń wysyłane przez znajomych i znajome.

Wyskakują mi jakieś oferty na Facebooku, są to wydarzenia, więc chyba najczęściej Facebook, gdzie czy to udostępniają, czy lubią i tam to wyskakuje, i wtedy chyba najczęściej takie koncerty czy wydarzenia.

- ◆ Instagram – dużo rzadziej traktowany jako źródło informacji, pojawił się jednak pośród wymienianych kanałów informacji.
- ◆ Wyszukiwarki typu Google – często używane, wskazywane jako pierwszy sposób szukania informacji zwłaszcza przez młodsze osoby (szkoła podstawowa).
- ◆ Strony mediów: „Kurier Lubelski”, „Lublin112.pl” – wskazane przez ucznia szkoły ponadpodstawowej oraz osoby w wieku studenckim i po studiach.
- ◆ Youtube – wskazany jako źródło informacji i pomysłów, ogląda się na nim filmy z instrukcjami, np. rękodzieła.
- ◆ To, co „samo wyskakuje”: informacje na Facebooku, reklamy na stronach w internecie, ale też, jak wskazała jedna z osób, informacje zasłyszane w autobusie, które zachęcają, by potem samemu poszukać dokładniejszych źródeł (podobnie jak plakaty).
- ◆ Strona „Miasto Lublin” na Facebooku, strona „Lublin – miasto inspiracji” i określone posty, np. kulturalne wtorki.
- ◆ Grupy na Facebooku skupione wokół tematów czy zainteresowań, dzielące się linkami i informacjami o wydarzeniach.
- ◆ Strona internetowa miasta, której zaletą jest zamieszczanie przynajmniej niektórych informacji nie tylko po polsku (jednak w niedostatecznej ilości).

Często wchodzę na stronę miasta – tam w różnych językach, niestety rzadko po ukraińsku piszą, częściej po polsku, na co dzień, co się dzieje, wydarzenia, kalendarz.

- ◆ Strony określonych instytucji, jeśli dana osoba szuka bardzo konkretnych informacji o wydarzeniach, koncertach, możliwości nabycia biletów.

Mogę powiedzieć na przykładzie, bo szukałam w większości teatrów i domów kultury też, ale skupiłam się na teatrach i wiedziałam, żeby wejść na Osterwę. Jako mieszkaniec Lublina wiedziałam mniej więcej, jakie są teatry i gdzie poszukać, ale jakbym była nowa albo na wakacjach tutaj tylko, tobym korzystała z wyszukiwarki, bo nie byłabym za bardzo obeznana. Reklama nie jest wystarczająca.

Uczestnicy i uczestniczki raczej nie dążyli do znalezienia idealnego, jednego miejsca pozyskiwania informacji. Jako problem wskazywali jednak, że osobom niezorientowanym w ofercie Lublina trudno jest odnaleźć to, czego szukają. Głównym źródłem informacji jest najczęściej portal Facebook, a on opiera się na algorytmie, który pokazuje użytkownikom i użytkowniczkom treści ze stron już polubionych i to także w wybiórczym zakresie (zależnym od aktywności użytkownika/użytkowniczki).

Wśród wypowiedzi pojawiała też się myśl o tym, że znajomi i znajome ze szkół w większości nie interesują się tym, co się dzieje w mieście.

Ja to widzę, bo się tym interesuje, ale też wiem, że większość moich znajomych o tym nie wie, bo się tym nie interesuje. I tak naprawdę nie wiedzą, gdzie tego szukać i potem są zdziwieni, że nie wiedzieli o tym wydarzeniu.

Idealne źródła informacji

Rozmówcy i rozmówczynie zapytano także o to, czy obecne źródła informacji są dla nich wystarczające, czy wyobrażają sobie lepsze informowanie, mogące zachęcić innych do większego zainteresowania kierowaną do nich ofertą. W tym wypadku nie pojawiły się jednolite uwagi. Część osób uważa, że obecne formy informowania są wystarczające. Pojawiły się opinie, że nie ma potrzeby, by samemu/samej się dowiadywać o ofercie. Niektóre osoby wskazywały, że mogłoby być przydatne jedno, konkretne źródło informacji. Nie jest łatwe jednak wskazanie jego formy. Pojawiły się sugestie, że nie powinna być to statyczna strona, tylko aplikacja na telefon gromadząca informacje z różnych stron, o różnych formach wydarzeń i ofertach. Co do wykorzystania istniejących mediów społecznościowych opinie nie były jednolite, ponieważ młodzież w różny sposób z nich korzysta (informacje o tym znajdują się w kolejnym rozdziale).

Ja byłbym bardzo szczęśliwy, gdybym mógł na przykład pobrać aplikację „wiadomości Lublin” i mieć tam spis informacji – otworzyć i na przykład powiedzieć „o, wow, otworzyli Park Iluminacji w Botaniku”, a [teraz] takie coś, żeby tego poszukać, to właśnie muszę szukać po stronach czy szukać Facebooka z nadzieją, że wpadnie mi coś, jakaś informacja.

Poza tym, jak wskazują rozmówcy i rozmówczynie, ważne jest większe promowanie oferty. Obecnie szum medialny towarzyszy przede wszystkim dużym wydarzeniom, takim jak Carnaval Sztukmistrzów, podczas gdy mniejsze i bardziej lokalne inicjatywy są słabo nagłośnione.

Promocja wydarzeń powinna być wzmocniona przede wszystkim w szkołach, zarówno przez plakaty czy ulotki, jak również przez komunikację z samorządami szkolnymi i dystrybucję informacji ich kanałami. Wśród cudzoziemców i cudzoziemek, w tym pochodzenia ukraińskiego, dobrym źródłem informacji są popularne konta instagramowe (np. Kristen blog, pod.lublin, typical_lublin).

Niektóre osoby zwróciły uwagę na to, że informacje o wydarzeniach powinny pojawiać się w większej ilości w radiu i telewizji, a także w przestrzeni miasta – na plakatach. Wspomniane kanały komunikacji pozwalają (w przeciwieństwie do np. Facebooka) dotrzeć do ludzi, którzy nie szukają informacji sami z siebie. Podkreślano, że głównymi rywalami informacji na co dzień są telefon i media – młodzi ludzie są przesyleni informacjami, więc nie jest łatwo do nich dotrzeć z komunikatem.

Ja myślę, że ze stronami i Facebookiem jest taki problem, że tam będzie wchodził ten, kto jest zainteresowany, kto szuka informacji. A reklama taka klasyczna, np. ulotki, plakaty albo w telewizji lubelskiej, to myślę, że to jest droga, która dociera do największej ilości osób, bo nawet jak nie szukasz tej informacji, to będziesz o tym wiedział. A Facebook i strony internetowe to właśnie osoby, które już wiedzą, że będą zainteresowane. Jak ktoś nie wie, gdzie szukać, to może nie być świadomy, że taka strona może istnieć.

Korzystanie z mediów społecznościowych

Młodzi korzystają z większości mediów społecznościowych (*socialmedia*), zwłaszcza osoby uczęszczające do szkół ponadpodstawowych i studenci oraz studentki. Część z nich ma konta na wszystkich portalach: Facebook, Instagram, TikTok. Korzystają oni ponadto z YouTube'a czy Twitcha (osoby interesujące się grami komputerowymi). Ważne jest to, że z poszczególnych portali korzysta się w innym celu. Facebook preferowany jest przez starsze osoby z grupy docelowej, począwszy od uczniów ze szkół średnich, i traktowany jest przede wszystkim jako źródło informacji, dla niektórych jest też narzędziem związanym z pracą. Obok niego używany jest Messenger jako jedna z podstawowych form komunikacji ze znajomymi. Instagram wykorzystywany jest do obserwowania znanych osób, sportowców, sportsmenek (np. Aleksandry Mirosław) i drużyn sportowych. Inaczej jest jednak wśród lubelskiej społeczności osób pochodzenia ukraińskiego, w której popularne i bardzo aktywne są konta informacyjne na Instagramie. Pozostałe osoby biorące udział w wywiadach podkreślały jednak, że nie korzystają z Instagrama w celach informacyjnych.

TikTok jest typowo rozrywkową platformą, a YouTube służy do obserwowania lubianych twórców, słuchania muzyki, podcastów, a także pozyskiwania konkretnych informacji, np. instrukcji dotyczących rękodzieła. Uczestnicy i uczestniczki wywiadów poza Facebookiem raczej nigdzie nie widzieli informacji o Lublinie i wydarzeniach mających w nimi miejsce (poza inną specyfiką ukraińskojęzycznych stron na Instagramie).

TikTok to nie jest środowisko młodzieży, według mnie Instagram bardziej, TikTok to jest środowisko małych dzieci (...). Czasem mi się zdarza scrollować TikToka, jak wiem, że osoby z mojego otoczenia TikToka używają, ale jeżeli chodzi o TikToka, to jest głównie tak, że scrollujesz TikToka, a nie czegoś szukasz.

Nie wiem, czy mogę się przywiązać do jakiegoś [serwisu], bo na telefonie mam pełną gamę: Youtube'a, Facebooka, TikToka, Instagram. Wszystko mam, wszystko zwiadam i się nie przywiązuję jakoś bardziej. Jednego dnia inne, innego sobie oglądam jakiś film na Netflix, w ogóle czasem nawet nie dotknę tego Instagrama, nie mam takiego parcia, wchodzę raczej z ciekawości, niż żeby coś znaleźć, więc się nie przywiązuje do żadnego.

Influencerzy

Pogłębiając wiedzę dotyczącą tego, jak młodzi ludzie korzystają z social mediów, poszukiwano także informacji na temat influencerów i influencerki, którzy działają w internecie. Poniżej przedstawiono ich listę wraz z otrzymaną krótką charakterystyką.

- ◆ Kamil Konieczny i Ola Borzęcka – osoby wspomniane jako aktywnie promujące w swoich socialmediach Lublin i aktywność młodzieży
- ◆ strony na Instagramie prowadzone w języku ukraińskim: Kristen blog, pod.lublin, typical_lublin
- ◆ Love and great shoes blog – blog modowy i lifestylowy z Lublinem w tle:
<https://www.instagram.com/loveandgreatshoesblog>
- ◆ Elajza – Eliza Wydrych – blog z poradnictwem, lifestylowy, autorka pochodzi z Lublina
- ◆ streamer gamingowy Diabeuu
- ◆ Aleksandra Mirosław – olimpijka pochodząca z Lublina, reprezentantka Polski we wspinaczce, prowadzi stronę na Instagramie
- ◆ Wojciech Drewniak z kanału „Historia bez cenzury”, gdzie treści nie dotyczą Lublina, ale ich autor wspomina nieraz, że jest z Lublina
- ◆ Lukas TV – kanał na Youtube i Instagramie, autor zawiera w nim liczne nawiązania do Lublina, ale większość rozmówców i rozmówczyń podczas badania wskazała, że ze względu na poziom żartów łączenie kanału z Lublinem nie jest korzystne. Jest to jedyny influencer wskazywany przez więcej niż jedną osobę

EUROPEJSKA STOLICA MŁODZIEŻY W PERSPEKTYWIE MŁODYCH OSÓB

Ważnym pytaniem, jakie zadawano w badaniach, była próba określenia, na ile młodzi ludzie wiedzą o realizacji Europejskiej Stolicy Młodzieży i z czym kojarzą ten tytuł.

Większość osób biorących udział w wywiadach słyszała już o Europejskiej Stolicy Młodzieży, kilka w jakiś sposób miało związek z dotychczasowymi pracami przy aplikacji czy tworzeniu założeń ESM Lublin 2023. Osoby, które jednak nie były dotychczas włączone w działania, czerpały wiedzę głównie z plakatów, banerów czy też słyszały o temacie od swoich znajomych, bliskich i określały tę wiedzę jako nieznaczną. Osoby te znały hasło, termin Europejska Stolica Młodzieży Lublin 2023, jednak nie potrafiły dużo więcej powiedzieć o tym, czym jest samo wydarzenie.

Grafiki promujące ESM Lublin 2023 widziane były w autobusach, na materiałach reklamowych czy banerze na ratuszu. Nie wszyscy uczestnicy i uczestniczki wydarzeń je widzieli, zwłaszcza osoby niebывające często w centrum. Grafiki dotyczące ESM podobają się młodzieży; zamieszczona na stronie głównej ESM Lublin 2023 na Facebooku podobała się niektórym osobom zwłaszcza z uwagi na dynamikę i kolory. Inne osoby wskazywały, że dzieje się na niej zbyt dużo. Wskazywano także, że zdjęcia wyglądają jak pozyskane z bazy zdjęć komercyjnych (stocku) i przez to nie są formą, z którą młodzi lublinianie i lublinianki mogą się utożsamiać. Jeden z uczestników rozmów zasugerował, że byłoby dobrze, gdyby zdjęcia twarzy związane z ESM Lublin 2023 były pozyskiwane w drodze castingu, tak by do sesji mogli się zgłaszać mieszkańcy i mieszkanki miasta (podobnie jak dzieje się to w przypadku kampanii realizowanych przez UMCS).

Znowu to jest takie przedstawienie osoby młodej w taki bardzo stereotypowy sposób – nosimy jasne kolory, jesteśmy młodzi, tutaj skacze, jakaś wolność, no nie wiem... dla mnie to jest trochę śmieszne gdzieś tam w kontekście Lublina, też nie wiem, czy to jest zdjęcie zrobione specjalnie, czy to jest jakieś stockowe. Myślę, że fajnie byłoby zrobić baner, na którym byłby ktoś naprawdę z Lublina, ktoś znany i wtedy więcej osób czułoby takie przywiązanie, że to jeden z nas. Na przykład UMCS co roku robi sesję zdjęciową na plakaty ze studentami i można w niej wystąpić. Co roku można się zgłosić do 20 października do konkretnej sesji.

Jeśli chodzi o stosowane hasła, najbardziej komentowane było „Lublin is Youth”. Jedna osoba podkreślała, że jest atrakcyjne, trzy inne, że przeciwnie – trudne do wypowiedzenia, niezrozumiałe, brzmiące sztucznie.

Tutaj mogę zabrzmieć trochę niemiło, ale z tym #youth, strasznie mi się to kojarzy z takimi ulotkami i innymi takimi rzeczami, które starają się brzmieć młodzieżowo, ale kompletnie to nie wychodzi.

Chociaż zastanawiam się, czy to logo „Lublin is Youth” – po pierwsze, czy większość osób niewykształconych w angielskim umie przeczytać to „youth”, to międzyjębowa spółgłoska niewystępująca w języku polskim. Nie wiem, czy to dobry pomysł. Po drugie moja babcia tego nie zrozumie, nie zrozumie tego raczej większość osób powyżej 35. roku życia, bo słówko „youth” nie jest na poziomie szkolnym, to jest takie całkiem wyższe słówko.

SKOJARZENIA Z ESM

Biorąc więc pod uwagę przeprowadzone wywiady, można stwierdzić, że w większość ich uczestników i uczestniczek spotkała się z hasłem Europejska Stolica Młodzieży 2023, ale w przekazach, z którymi się zetknęli, nie otrzymali informacji o tym, z czym się wydarzenie wiąże, dlatego dalsze skojarzenia mają prywatny charakter. Jakie one są? Co może się kryć za odbiorem hasła Europejska Stolica Młodzieży Lublin 2023? Poniżej przedstawiono skojarzenia, które przedstawili uczestnicy i uczestniczki wywiadów:

- ◆ dużo młodzieży, dużo studentów i studentek;
- ◆ lepsze warunki dla młodych ludzi;
- ◆ duża oferta dla młodych: wydarzenia, spotkania, parki, koncerty, wystąpienia, miejsca spotkań;
- ◆ cykl wydarzeń, który zaangażuje młodych odbiorców i odbiorczynie kultury, osoby wkraczające w etap bycia świadomymi odbiorcami;
- ◆ spotkania Młodzieżowej Rady Miasta;
- ◆ unowocześnienie miasta;
- ◆ dużo atrakcji dla młodzieży;
- ◆ ogólne skojarzenie ze studentami i studentkami, też cudzoziemców i cudzoziemek, z ich dużą liczbą w Lublinie, z młodzieżą, z Europą;
- ◆ skojarzenia z większymi miastami;
- ◆ inicjatywa mająca na celu promocję mniejszych miast;
- ◆ oddanie przestrzeni w mieście młodzieży, oddanie jej inicjatywy;
- ◆ pokazanie przez młodzież, jak chce zmienić miasto, także dla innych grup wiekowych;

- ◆ nadzieje na więcej działań młodzieżowych oraz na traktowanie młodzieży na równi z innymi grupami wiekowymi mieszkańców;
- ◆ łatwiej będzie wyciągnąć młodych ludzi z domu, stancji czy akademika, zachęcić do uczestnictwa w wydarzeniach, bywania w różnych miejscach, poznawania miasta.

Powyższe zestawienie pokazuje, że na bazie obecnej promocji ESM Lublin 2023 dominują najprostsze skojarzenia związane z rozrywkowym wymiarem przedsięwzięcia, a więc duża liczba wydarzeń dla młodzieży. Część osób – zwłaszcza te, które deklarowały, że były związane z inicjatywą ESM Lublin 2023 już wcześniej, na etapie aplikowania w konkursie – wskazuje na bardziej rozbudowane skojarzenia, związane raczej z „oddaniem” miasta młodzieży.

Ja myślę, że tak po angielsku mówią take the floor, że floor weźmie młodzież i przez ten 2023 rok będzie bardzo gorąco, będzie dużo różnych wydarzeń, tak mi się wydaje, związanych z młodzieżą, ale byłbym smutny, gdyby tylko z młodzieżą. Myślę, że ona pokaże, jakie zmiany [młodzi] chcą zrobić w tym mieście i też zaproszą inne grupy wiekowe do tych aktywności.

Jednocześnie warto podkreślić, że część osób wyrażała bardzo nieliczne skojarzenia ściśle związane z zawartym w nazwie słowem „młodzież” albo w ogóle nie miała skojarzeń. W połączeniu z dosyć dużą liczbą osób, które słyszały hasło Europejska Stolica Młodzieży Lublin 2023, może to oznaczać, że dotychczasowa promocja mówiła o samym fakcie uzyskania tytułu, natomiast nie przekazywała jeszcze informacji o tym, z czym można samo przedsięwzięcie wiązać. Dlatego w kolejnych kampaniach promocyjnych warto stawiać nacisk na promocję idei i wartości związanych z ESM Lublin 2023.

OCENA PROPOZYCJI PROGRAMU ESM LUBLIN 2023

W wywiadach pogłębionych zachęcano uczestników i uczestniczki do zaopiniowania form działań, na których będą się opierać wydarzenia realizowane w ramach ESM 2023. Wskazane poniżej formy działań, takie same jak wymienione w ankiecie, przedstawiono rozmówcom i rozmówczyniom z prośbą o wskazanie, które są atrakcyjne:

- ◆ warsztaty, zajęcia,
- ◆ festiwale,
- ◆ koncerty,
- ◆ spektakle,
- ◆ spotkania, rozmowy z interesującymi osobami,
- ◆ konferencje, kongresy, konwenty,
- ◆ utworzenie nowych miejsc dla młodzieży, młodych ludzi,
- ◆ rozgrywki sportowe,
- ◆ rozgrywki e-sportowe,
- ◆ konkursy na realizację własnych projektów, pomysłów,
- ◆ programy rozwoju dla młodych liderów/liderek.

W grupie uczestników i uczestniczek wywiadów opinie były zróżnicowane. Generalnie większość form uznano za mniej lub bardziej atrakcyjną, ale ich ostateczna ocena zależałaby od tematu wydarzenia i zainteresowań danej osoby. Podkreślano, że potrzebne są miejsca spotkań dla młodzieży – obecnych jest ich za mało, z reguły są już pozajmowane przez inne osoby. Z dystansem podchodzono do konkursów na realizację własnych projektów. Dla młodszych osób sformułowanie to nie było zrozumiałe, bardziej się kojarzyło z klasycznymi konkursami, np. na prace plastyczne. Niektórzy ze starszych uczestników i uczestniczek wywiadów z dystansem podchodzili do takich konkursów ze względu na to, że osobiście nie są zainteresowani podejmowaniem takich inicjatyw, ale były także osoby, dla których to z pewnością będzie wartościowy element. Niektóre ze wskazanych form bardzo zależą od osobistych zainteresowań czy też wręcz osobowości. Kilka osób wskazywało na potrzebę programów rozwojowych, dla innych jest to kompletnie obcy temat. Podobnie rozgrywki e-sportowe – mają zarówno swoich dużych fanów, jak i grono osób, dla których jest to całkowicie obojętny temat.

Poniżej zestawiono uwagi, które się pojawiły w odniesieniu do poszczególnych form i mogą być przydatne dla organizatorów i organizatorek:

- ◆ warsztaty i zajęcia – zdarza się, że na warsztaty trudno zgromadzić grupy, wymagają one dobrej promocji i dotarcia do osób z określonymi zainteresowaniami i potrzebami; niektórym osobom zajęcia kojarzą się jako niezbyt ciekawe, jak podstawowe formy zajęć dodatkowych w przedszkolu czy szkole; wskazywano, że warsztaty są bardziej interesujące dla młodych ludzi, a uczniowie i uczennice szkół średnich mogą już nie mieć czasu na taką formę zaangażowania;
- ◆ festiwale, koncerty – atrakcyjne w zasadzie dla wszystkich, należy pamiętać także o bardziej niszowych trendach, jak np. koncerty jazzowe, bluesowe;
- ◆ konferencje – kojarzą się raczej sztywno, formalnie, mogą być atrakcyjne bardziej dla starszych osób spośród grupy docelowej;
- ◆ spotkania i różne eventy – tak, o ile będzie możliwość włączenia się młodych ludzi, dyskusowania;
- ◆ rozmowy z interesującymi ludźmi – bardzo cenione przez wielu naszych rozmówców i rozmówczynie, ważny jest dobór osób interesujących dla młodych i swobodna przestrzeń rozmowy;
- ◆ spektakle określano jako dosyć niszową aktywność, a więc też wartą wsparcia w ramach ESM Lublin 2023 w promocji i zachęcie dla młodych ludzi;
- ◆ konkursy na realizację własnych projektów – wspomniano Młodzieżowy Budżet realizowany przez Młodzieżową Radę Miasta; warto, by były takie konkursy, by je promowano wśród młodzieży i by były łatwe w aplikowaniu.

WSKAZÓWKI MŁODZIEŻY DOTYCZĄCE BUDOWANIA OFERTY ESM

Nasi rozmówcy i rozmówczynie wskazali również kilka kierunków i wskazówek dotyczących elementów, o które warto wzbogacić program ESM Lublin 2023. Część z nich dotyczy tematów, które powinny być wplecione w program. Niektóre ze wskazań ukazują także, że dla młodych ludzi, zwłaszcza osób, które są na etapie studiów bądź chwilę po ich ukończeniu, ważne są też tematy związane z rozwojem, pragmatyczne i wspierające, np. w wejściu na rynek pracy:

- ◆ działania nakierowane na wsparcie w rozpoczęciu własnej działalności gospodarczej,
- ◆ temat aktywizacji młodzieży – wciąż jest spora liczba ludzi, którzy może chcieliby coś robić, ale nie wiedzą, jak się angażować,
- ◆ wzmocnienie tolerancji i otwartości wśród młodych ludzi,
- ◆ sport amatorski różnych dyscyplin, dostępny też dla młodych dorosłych,
- ◆ konkursy plastyczne, konkursy na projekty wizualne,
- ◆ dofinansowanie kursów językowych,

Na przykład słyszałam kiedyś o czymś takim, że miasto dofinansowuje język angielski dla osób powyżej 25. roku życia i ostatnio, jak szukałam, to nie mogłam tego znaleźć. Nie wiem, czy nie ma już takiej możliwości, czy ja nie potrafiłam tego znaleźć (...)? A ten angielski jest tak naprawdę potrzebny.

- ◆ inwestycje związane także z miejscami spędzania czasu z psami, wybiegi itp.,
- ◆ lepsza komunikacja publiczna zapewniająca dojazd do Lublina młodzieży z dzielnic peryferyjnych i z okolic Lublina,
- ◆ włączenie tematów przedsiębiorczości (jako cechy i umiejętności), debatowania.

28

Ja bym personalnie mógł powiedzieć, że bardzo bym chciał, żeby były poruszane, na (...) przykład jako spotkanie z fajną osobą czy poprostu jakieś programy, coś w stronę na przykład przedsiębiorstwa i bycia przedsiębiorczym jako człowiek, ogólnie, jako cecha, a nie jako posiadanie własnej firmy, bo to jest bardzo ciekawe. Ciężko o informacje, nie interesują się tym ludzie, więc to jest coś, co ja bym tam chętnie [włączył].

PREFEROWANE FORMY ZAANGAŻOWANIA W ESM

Osoby biorące udział w wywiadach pogłębionych najczęściej widziały siebie w roli widzów, uczestników i uczestniczek wydarzeń związanych z ESM Lubin 2023. Większe zaangażowanie uzależniali oni od ilości czasu, który im zostaje poza szkołą, związku ze swoimi zainteresowaniami, jak i konkretnych możliwości udziału.

Ja bym się mogła włączyć, ale to wszystko zależy od szkoły i to wszystko będzie za dwa lata, więc trudno mi powiedzieć, w jaki sposób i czy mogłabym.

W planowaniu systemu współudziału młodych ludzi z Lublina warto więc przewidzieć różne formy współpracy i różny poziom zaangażowania, począwszy od niewielkiego zakresu wolontariatu przy wydarzeniach poprzez stałą współpracę wolontariacką, jak i opartą na praktykach, stażach czy możliwości pracy etatowej. W przypadku mniejszej ilości czasu dla tych, którzy i tak chcą się zaangażować, ważna jest możliwość bycia asystentem/asystentką, pomocy w realizacji przy mniejszych, określonych zadaniach. Dodatkowo istotne jest to, by były to zróżnicowane zadania i tematy, by każdy mógł znaleźć coś zgodnego ze swoimi zainteresowaniami, np. wolontariat przy wydarzeniach sportowych, e-sportowych, związanych z tańcem.

Jeśli chodzi o bycie w wolontariacie, to ja zawsze miałem takie podejście, że gdybym naprawdę się nudził, to mógłbym tam pójść, ale na razie się aż tak nie nudzę. (...) Gdyby były rozgrywki e-sportowe, to w organizację chętnie bym się włączył, bo faktycznie mnie to interesuje, lubię w to grać, lubię oglądać, wtedy faktycznie mógłbym się zaangażować w jakiś sposób.

Dla studentów i studentek bardzo istotne jest, by jednocześnie zapewnić im możliwość realizacji praktyk. Będzie to dużą zachętą i korzyścią, np. dla studentów kulturoznawstwa, ale też kierunków językowych, z których adeptów można utworzyć grupy wspierające cudzoziemców i cudzoziemki (tzw. oficerów i oficerki językowe).

No na pewno niektóre (wydarzenia) jako widz, owszem, ale niektóre chciałabym sama zobaczyć, jak to jest czynnie wziąć udział. (...) Mogłabym tak pomóc w realizacji, być jakąś taką asystentką czy coś takiego, żeby pomóc w organizowaniu tego. (...) Nie wiem, może jako wolontariusz... Teraz będę musiała odbyć praktyki, więc jakby się dało podciągnąć pod moje praktyki z UMCS-u, to w sumie czemu nie.

Część osób jasno wskazywała, że nie lubi organizować wydarzeń, ale ewentualnie włączy się w zorganizowany wolontariat albo wspólne przedsięwzięcie ze znajomymi. Niektórzy widzieli siebie jako inicjatorów bądź inicjatorki wydarzeń w związku ze swoją pracą zawodową czy dotychczasowymi działaniami. Poziom zaangażowania jest więc też pochodną charakteru i przyzwyczajień danej osoby.

No z pewnością, raczej nie potrafiłabym być tylko widzem. Jeśli będzie taka możliwość, to na pewno gdzieś pójdę na wolontariat, może do organizacji albo cokolwiek. (...) stracić taką okazję prawdopodobnie ostatni rok w Lublinie przed studiami, stracić, pomijając taką okazję, tyle ma się dziać, no to na pewno będę działać. Jeśli będzie można z własną inicjatywą wyjść, to na pewno też coś zrobię.

AKTYWNOŚĆ MŁODZIEŻY W LUBLINIE

Ważnym blokiem zagadnień w wywiadach pogłębionych były te dotyczące spędzania przez młodych ludzi czasu wolnego. Jak go wykorzystują, gdzie bywają, ale też jak w tym wszystkim widzą aktywność polegającą na inicjowaniu i współdziałaniu przy realizacji różnych przedsięwzięć.

Czas wolny

Wspólnym wnioskiem z wywiadów jest ten, że młodzież ma bardzo mało wolnego czasu. Szkoła zajmuje go nie tylko poprzez lekcje, ale też prace domowe i naukę. Zajęcia na studiach potrafią trwać do późnego wieczora, a w okienkach między nimi ciężko zająć się czymś, co wymaga stałości i rutyny. Najtrudniejsze są lata, w których młodzi ludzie szykują się do egzaminów – ósma klasa podstawówki czy czwarta szkoły ponadpodstawowej, natomiast studenci i studentki żyją w rytmie sesji egzaminacyjnych. Rozmawiając o ofercie wydarzeń związanych z ESM Lublin 2023, niemal w każdym wywiadzie padało zdanie: „O ile będę mieć czas”. Osoby, które wybrały trenowanie dyscyplin sportowych, poświęcają na treningi dwa, trzy popołudnia tygodniu lub więcej, a weekendy wiążą się dla nich z zawodami. W ich przypadku pozostaje jeszcze mniej wolnego czasu.

Rozmówczynie i rozmówcy najczęściej mówili o tym, że wolny czas poświęcają na realizację swoich zainteresowań, takich jakie można praktykować w dowolnej chwili w domu. Padały tu przykłady dotyczące rysowania, czytania, sportu amatorskiego, grania na komputerze, przeglądania internetu, spacerów samodzielnych, ze znajomymi bądź z psem, programowania, tworzenia makiet 3D i in. Ukazuje to, że w zakresie zainteresowań młodzież nie jest jednorodna, a pomysłów jest niemal tyle, ile osób. Powtarzających się aktywności było niewiele: wspomniane już wcześniej gry komputerowe, spotkania ze znajomymi i z rodziną oraz zakupy czy też spacer w centrach (galeriach) handlowych.

Spotkania stają się dominujące wśród starszych osób spośród badanej grupy – uczniów szkoły ponadpodstawowej i studentów oraz osób po studiach. Różne są wzorce spędzania czasu ze znajomymi – od spotkań, by po prostu porozmawiać i spędzić razem czas, przez spacer (po osiedlu bądź centrum, np. na deptaku) po wspólne zakupy, wyjścia do barów i restauracji, granie w gry planszowe czy wyjścia do klubów tanecznych.

Jednocześnie, biorąc pod uwagę wypowiedzi osób uczestniczących w wywiadach, trzeba pamiętać, że nie wszyscy lubią się spotykać ze znajomymi, nie wszyscy mają interesujących znajomych, z którymi można spędzić czas w ciekawy sposób i część osób lubi spędzić czas po prostu będąc w domu. Wśród rozmówczyń i rozmówców były zarówno osoby, które chętniej realizują swoje zainteresowania same w domu albo w grupie, np. na zajęciach w domu kultury, jak i takie, które inicjują różne przedsięwzięcia wśród swoich znajomych czy też szerzej, np. w swojej szkole. Taka aktywność także zajmuje czas wolny, czasem wręcz konkurując z nauką.

Miejsca spędzania wolnego czasu

Czas wolny młodzież spędza w swoim domu, na zajęciach, warsztatach czy treningach, w przestrzeni miasta, w tym w przestrzeniach komercyjno-publicznych (galerie handlowe). Miasto jest scenografią spotkań ze znajomymi albo spacerów i rekreacji. Spotkania odbywają się w centrum miasta albo w okolicy zamieszkania – np. na osiedlowych ławkach, w opuszczonych budynkach. W centrum wspomniano kilka charakterystycznych miejsc: Krakowskie Przedmieście w części pieszej, plac Litewski (ze szczególnie lubianymi miejskimi meblami – białymi, pofalowanymi siedziskami), Centrum Spotkania Kultur (zwłaszcza betonowe pochylnie przed budynkiem i szklane tarasy na jego szczycie) oraz plac L. Kaczyńskiego, zwłaszcza gdy w lecie funkcjonuje na nim Centralny Plac Zabaw.

Bo to jest często tak, że miejscem ulubionym jest jedna ławeczka pośrodku niczego, wiążąca się ze wspomnieniami (...). Na przykład wiadomo, że fajnie sobie przyjść na plac Litewski i tam posiedzieć, bo to jest główny punkt, ale myślę, że takie głupoty, to, że CSK jest zbudowane od strony ulicy z takich skosów, to jest coś ciekawego, wyróżniającego się, między innymi dlatego jest tak lubiany przez ludzi. Bo gdyby to była po prostu ściana i postawione tam ławki, ktoś by tam pewnie siedział, ale pewnie przeszliby na plac Litewski, tam posiedzieć.

Część osób wskazywała też konkretne kluby, puby czy restauracje, w których spędza ze znajomymi czas (zarówno na terenie miasteczka akademickiego, jak i w śródmieściu). Zwłaszcza dla naszych rozmówczyń, uczennic szkół średnich ważne były kawiarnie, które są miejscem nie tylko spotkań, ale też pracy nad wspólnymi projektami czy oczekiwania na autobus. W rozmowach z osobami starszymi kawiarnie wybrzmiały już nieco mniej, za to więcej było mowy o spotkaniach w pubach i restauracjach albo nawzajem u siebie w domach.

Lubiane są także lubelskie parki, zwłaszcza Ogród Saski i Park Ludowy. Z kolei wśród galerii handlowych najczęściej wskazywane były: Plaza i Vivo. Jedna osoba wspominała także Felicity z zastrzeżeniem, że nie jest popularna wśród młodzieży ze względu na zły dojazd komunikacją publiczną. Galerie handlowe zdają się tworzyć przestrzeń pośrednią między plenerem a lokalem – dają ciepło, dach nad głową, a jednocześnie są mniej zobowiązujące niż lokal, w którym siedzi się przy stoliku i zamawia napoje; poniekąd zastępują brak tych przestrzeni dla młodych ludzi.

Podkreślę tę Plażę, bo dużo osób z mojej szkoły tam chodzi. Tam jest „piątka” [LO nr 5] i Staszic [LO nr 1], chociaż trochę dalej. Moim zdaniem powinno być jakieś inne miejsce dostępne blisko, bo mogłabym pójść na okienku 45-minutowym do Parku Ludowego, ale jest to trochę daleko, a Plaza jest bliżej, ale myślę, że to miejsce powinno służyć do czegoś innego niż do spotkań młodzieży.

Jeden z rozmówców powiedział, że momentem, w którym rozpoczyna się odkrywanie miasta na własną rękę, jest czas szkoły ponadpodstawowej (w przypadku, gdy ktoś jest z Lublina) bądź studiów (jeśli ktoś przyjeżdża spoza Lublina). I rzeczywiście podobnie wyglądało to w przeprowadzonych rozmowach. Osoby z pierwszej klasy szkoły średniej jeszcze nie wskazywały konkretnych miejsc, w których lubią spędzać czas czy spotykać się ze znajomymi. Jednak ich starsi koledzy i koleżanki opisywali swoje mapy ulubionych miejsc spotkań. W odniesieniu do kawiarni warto podkreślić, że wspominało o nich wiele osób jako o miejscu do spotkań i do pracy, padały nazwy konkretnych kawiarni (np. Heca, Nie wylej), w których także warto uważnie spoglądać na plakaty, by dowiadywać się o ciekawych inicjatywach. Jednocześnie mocno wybrzmiało stwierdzenie, że kawiarni wciąż mogłoby być więcej, także zlokalizowanych poza centrum, w poszczególnych dzielnicach.

Myślę, że młodzież to jest tak licealna i studia, tak moim zdaniem i to są osoby, (...) które stają się trochę samodzielnymi odkrywcami miasta, bo jeszcze późna szkoła podstawowa, ósma klasa, to co innego niż moje gimnazjum. Natomiast późna szkoła podstawowa to nie jest jeszcze taki okres, w którym wychodzimy na jakieś imprezki i tak dalej, raczej się nie interesuje tym życiem kulturalnym, takim miejskim. Przynajmniej ja się nie interesowałem, może teraz pokolenia się interesują. A później już liceum, kiedy trzeba opuścić swoje osiedle i migrować gdzieś dalej, to był ten okres, kiedy ja się zacząłem interesować tym życiem kulturalnym. (...) U studentów jest pewnego rodzaju przesunięcie, bo osoby, które przyjeżdżają do Lublina z innych miast, w pierwszym roku są jak w pierwszej liceum, siedzą w domu i nie wiedzą, co się dzieje. Ja tak mam na przykładzie znajomych, z którymi gdzieś studiowałem, oni najczęściej nie wychodzili spoza terenu akademickiego i dopiero kiedy raz ich wyrwałem gdzieś tam do Centrum Kultury, to było: „Wow, to tak się często dzieje?”.

Aktywność i inicjatywy

Uczestnicy i uczestniczki wywiadów to grono bardzo różnych osób, różni ich również podejście do inicjowania i włączania się we współpracę przy różnego typu wydarzeniach. Część z rozmówców i rozmówczyń to osoby, które regularnie inicjują działania, formalnie lub nieformalnie, albo przynajmniej mają jakieś doświadczenia w realizacji inicjatyw. Inne osoby stawiają pierwsze kroki w swoich pomysłach albo włączają się do działań w wyznaczonych zadaniach.

Tak, już coraz częściej doświadczam tego, że mogę coś zainicjować, coś dać od siebie i nawet zauważyłam, że pośród swoich znajomych czasem czuję się taką animatorką, na przykład inicjując coś szalonego, czasem zrobmy to i to, no i czuję się taką animatorką wobec swoich znajomych.

Podczas rozmów o aktywności, tej rozumianej właśnie jako wychodzenie z inicjatywą, realizowanie swoich pomysłów, projektów, szukano terminu, którym młodzież, by ją określała. Nie znaleziono jednak odpowiedzi. Najczęściej padało słowo „aktywność”, ale pojawiały się też opinie, by nie szukać takiego określenia, nie metkować. Nie pojawiały się wogóle takie sformułowania jak „aktywista/aktywistka”, „działacz/działaczka” czy „działalność społeczna, kulturalna”. Każdy z rozmówców i rozmówczyń trochę inaczej widzi więc definicję aktywności. Bywa ona kojarzona z byciem liderem czy po prostu z życiową ciekawością, otwartością.

Prowadzić zdrowy tryb życia, nie tylko fizycznie, ale też intelektualnie. Trzeba pamiętać, że musisz rozwijać się, czytać, nie za dużo spędzać czasu na przykład w Instagramie i w mediach społecznościowych, czytać książki, na przykład fajne też wywiady sobie obejrzyć, spotykać się z ludźmi, bo to zawsze daje inspirację, wymianę energią. Zawsze też usłyszysz coś fajnego, powiesz coś fajnego, nie trzeba siedzieć w domu, trzeba iść do ludzi, lubić ludzi i wierzyć, że usłyszysz coś ciekawego, śmiesznego, być otwartym na nowe doświadczenie. Na przykład futbol amerykański – a dlaczego nie, open mic standup – dlaczego nie, prezentacja książek Lesi Ukrainki – a kto to? – warto spróbować, przez kogoś post, coś usłyszysz, przyda ci się, może na randce dziewczynie powiesz, trzeba właśnie tak notować i świadomie podchodzić do tego, co się dzieje wokół ciebie, szukać zainteresowania, pamiętać, że nawet jeśli to wygląda, że może nie być nic ciekawego, to może być ciekawe. To jest moja definicja aktywnego trybu życia.

Co czyni młodych ludzi aktywnymi? Zdaniem naszych rozmówców i rozmówczyń w dużej mierze są to cechy osobowości – energia, zادیorność, charyzma, motywacja, samozaparcie, zaangażowanie. W perspektywie osób badanych osoba aktywna wie o wszystkim, co się dzieje, udziela się społecznie, w wolontariatach i przy wydarzeniach, ma licznych znajomych. Ma też silną motywację, która pozwala jej iść do celu, sprawia, że jej się chce, nawet gdy pojawiają się trudności. Ważna jest też grupa znajomych, wspierająca w działaniu i satysfakcja z efektów działania.

Wydaje się, że samo określenie, że ktoś jest aktywny, też jest odczuwane jako zobowiązujące. Pokazuje to niechęć do „metkowania” i unikanie określania swojej działalności jako aktywności. Być może więc aktywność ludzi młodych wciąż wymaga promowania, ogrzewania wizerunku i odmitologizowania – ukazania jako coś dla każdego.

To jest jeszcze na zbyt małą skalę i też nasz projekt jeszcze nie jest taki, że pomaga innym i robię coś dla innych, tylko na razie to planowanie i myślenie, żeby nam było wygodniej i żebyśmy byli w stanie to zrobić i nie jest to jeszcze na taką skalę, żeby to można nazwać aktywnością.

Preferowane formy wspierania aktywności młodych osób

Wskazanie tego, co wspiera aktywność młodzieży, było dla wszystkich o wiele łatwiejsze niż definiowanie samej aktywności. Poniżej przedstawiono wskazane przez rozmówców i rozmówczynie rady:

- ◆ mieć określony cel – to rada dla osób, które chcą działać, ale także dla tych, którzy chcą ich wspierać, by uczyli się o tym, jak stawiać cele, jak planować swoje działania,
- ◆ cele muszą być realistyczne i oparte na ocenie możliwości działania; ważne, by dostosować je do swoich możliwości,
- ◆ mieć grupę – znajomi, koledzy i koleżanki, osoby, z którymi można wspólnie wymyślić działania i podzielić się zadaniami, ale także wspierać – dzielić trudności i radości,
- ◆ wsparcie emocjonalne dorosłych, rodziców – potrzebne, by dać sobie radę, gdy coś nie wyjdzie zgodnie z planem, albo by poradzić sobie z krytyką czy niemiłymi uwagami otoczenia,
- ◆ „pchanie do przodu” – w realizacji inicjatyw potrzebny jest ktoś, kto czasem da tzw. kopniaka, zmotywuje, zachęci, by nie zwalniać tempa i dalej działać,

Mi się wydaje, że [trzeba mieć] wiedzę i ludzi, którzy będą pomagać i pchać do przodu, żeby młody człowiek się nie zraził. To jest moim zdaniem ciężka praca, bo nie każdemu zawsze... nie do każdego da się dopasować, nie każdy będzie chciał uczestniczyć w różnych przedsięwzięciach i trzeba nie zrażać tego młodego człowieka, tylko właśnie pomagać mu w zrozumieniu, że niektórzy ludzie nie chcą, że mają barierę i mi się wydaje, że trzeba po prostu pchać młodych ludzi.

- ◆ wiedza praktyczna: z kim się kontaktować, gdzie zadzwonić, jak załatwiać różne sprawy; te informacje są bardzo przydatne i jednocześnie trudno o nie, gdy dopiero zaczyna się działania, dlatego tak ważne jest ich przekazanie przez doświadczonych starsze osoby,
- ◆ zachęcanie, informowanie, docieranie do młodzieży, która ma potencjał i predyspozycje do inicjowania działań, np. poprzez nauczycieli i nauczycielki, programy rozwoju liderów i liderki,
- ◆ umożliwienie działań w ramach szkoły, zgoda na nieobecności wynikające z działań, elastyczność w podejściu do zaangażowanej uczennicy, ucznia, pozytywne ocenianie, docenienie działań,

- ◆ nauka na błędach, umożliwienie uczenia się na błędach bez negatywnych konsekwencji, z budowaniem przeświadczenia, że dzięki pomyłkom doskonalimy działania, przyzwolenie na eksperymentowanie i poszukiwanie możliwości.

W rozmowach wyraźne było wskazanie, że to szkoła, zwłaszcza ponadpodstawowa, jest miejscem, w którym młodzież zaczyna i trenuje swoją aktywność. Dlatego tak ważne jest, by szkoły tworzyły przestrzeń na nią, akceptowały i ufały uczniom oraz uczennicom w ich działaniach, także tolerując możliwe błędy. Jedna z rozmówczyń wskazała, że w Lublinie zaledwie nieliczne szkoły są teraz otwarte na działalność młodych. Inna osoba wskazała, że miasto (rozumiane jako władze i zarząd miasta) także może zachęcać młodzież do aktywności i promować odpowiednie programy i zachowania.

Bariery aktywności młodych ludzi

Rozmówcy i rozmówczynie wymienili bariery aktywności, czyli to, co sprawia, że ciężko im być aktywnymi i ciężko w ogóle robić to, na co mają ochotę. Najczęściej wymienianą barierą był brak czasu spowodowany przytłoczeniem obowiązkami szkolnymi i studenckimi. Poza nią wspomniano w pojedynczych rozmowach brak pieniędzy, ograniczające reguły, zakazy rodziców, brak wiedzy i informacji.

System edukacji ogranicza nie tylko poprzez sam czas poświęcony na naukę, ale też przez wymuszanie jej prymatu nad innymi aktywnościami, niedocenianie czy wręcz niepozostawianie miejsca na inicjatywy młodych.

Oprócz tego braku informacji, wiedzy i chęci to też myślę[, że] szkoła po części. Po pierwsze nie ma czasu, ale też szkoła. Myślę, że to zależy od placówki, ale też szkoła nie zachęca do tego, bardziej mówi, że mamy się uczyć po prostu i nie rozwija nas w żadnych innych kierunkach. Ja sama mam z tym trudności, że łączenie nauki z działalnością czy jakąś pasją to jest ogromnie trudne, bo już nawet nie ma się czasu dla siebie, a szkoła nie wychodzi ani z inicjatywą często. No sam system edukacji wymaga od nas dość dużo nauki po szkole, więc to też jest przeszkoda, jak ktoś mówi, że nie ma czasu po szkole na cokolwiek.

Z rozmów można też wywnioskować, że barierami są wcześniejsze rozczarowania, np. związane z Budżetem Obywatelskim (brak realizacji zwycięskiego projektu).

Barierą aktywności jest również trwająca pandemia COVID-19. Utrudnia ona działania, ale sprawia też, że zmieniają się wzorce zachowań młodzieży. Osoby uczestniczące w wywiadach wskazywały, że wśród nich i ich rówieśników pojawiają się opory przed spotkaniami w zamkniętych pomieszczeniach, przed wzajemnym odwiedzaniem się czy nawet zajęciami realizowanymi stacjonarnie.

Tak, często ze znajomymi rozmawiamy o tym i dużo osób mówi, że pandemia strasznie wpłynęła na nich, boimy się nawet wyjść do ludzi, porozmawiać z jakimś dorosłym. Ja też widzę sama po sobie, jak usłyszałam, że mamy pójść na uczelnię i że nie będzie zdalnych, to mi się ręce telepały, bo ja zapomniałam, jak się rozmawia z profesorami z doktorami i był stresik lekki, no teraz już jest OK.

Miejsce spotkań młodzieży

Nowe miejsca spotkań wymienione wśród form działań realizowanych w ramach ESM Lublin 2023 wzbudziły wśród rozmówców i rozmówczyń duże zainteresowanie. W rozmowach nieraz też wspomniano, że brakuje takich miejsc – zarówno w dzielnicach, jak i w centrum, gdzie ich rolę przejmują galerie handlowe. Obraz miejsc młodzieżowych, jaki przekazali uczestnicy i uczestniczki badań, jest dosyć spójny. W rozmowach wskazano także funkcjonujące obecnie miejsce, które może być wartościowym przykładem do naśladowania – jest nim piwnica Galerii Labirynt. Cechy, które ją wyróżniają, to swobodna atmosfera, niezależność, ale też kameralność – trafiają do niej osoby, które wiedzą o jej istnieniu i utożsamiają się z działaniami i wartościami promowanymi przez Galerię Labirynt.

Myślę, że bardzo, bo oni [Galeria Labirynt] też mają taką piwnicę, którą udostępnił młodzieży i ona jest tak ładnie urządzona, biblioteka tam jest i tam może przyjść każdy, o każdej porze w godzinach otwarcia Galerii. Ja bardzo lubię Galerię Labirynt, bo ona bez żadnych opłat udostępnia te sale i ja już w niej dwa albo trzy razy robiłam szkolenia z debat, bo moja szkoła nie mogła mi udostępnić sal. (...) Tam zawsze można przyjść i mieć pewność, że coś się znajdzie dla kogoś i nie trzeba płacić. Ale też w tej piwnicy zawsze były jakieś ulotki, naklejki, przypinki, coś z flagą tęczową, jakieś informatory. W tym roku było przemeblowanie i to totalnie, że tam są jakieś poduszki, kanapy, no i myślę, że takich miejsc mogłoby być więcej.

Jakie powinny być miejsca dla młodzieży? Poniżej zaprezentowano wskazówki otrzymane w badaniach.

- ◆ **W budynku i w plenerze**, tak by znalazła się przestrzeń dla spotkań w różnych porach roku, jak i dla osób, które obawiają się epidemii albo preferują plener.
- ◆ **W centrum i w dzielnicach**, potrzebne są miejsca zarówno w okolicach szkół średnich (których w centrum jest sporo), jak i poza centrum miasta, w bliskości zamieszkania młodzieży.
- ◆ **Dla kogo?** Biorąc pod uwagę wypowiedzi uczestników i uczestniczek wywiadów, potrzebę miejsc spotkań najsilniej odczuwają osoby będące uczniami szkół ponadpodstawowych – bardziej samodzielne niż młodzież z podstawówki, a w przeciwieństwie do studentów, studentek oraz osób dorosłych nie korzystają jeszcze w takim stopniu z pubów i restauracji. Osoby starsze niż uczniowie i uczennice szkół średnich bardziej wskazywały na plenerowe miejsca pikników czy grilli, przy czym zależy im także na możliwości spożywania alkoholu. Inna propozycja z tej grupy wiekowej (student) mówiła o czymś w rodzaju studenckiego klubu łączącego charakterystykę biblioteki, pubu i studenckiego bractwa.

Na przykład jak studiowałam w Belgii, tam było mnóstwo bibliotek i każdy mógł sobie przyjść, studiować w bibliotece, ale oprócz bibliotek były tak zwane kluby studenckie. Można było tam przyjść, wypić kawę, nawet kupić piwo jakieś małe – 0,3, zagrać w szachy, zagrać w jakieś planszówki, studiować też, pogadać sobie, zjeść obiad. Naprawdę ja byłam pod wrażeniem, że tam nawet piwo sprzedawali, to jest pomieszczenie uczelni, (...) nie oczekiwałam tego. (...) Ja myślę, że trzeba pójść dalej, nie dla uczelni, a dla młodzieży, dla studentów, dla chętnych, nawet też niech jakaś rejestracja żeby była, może niech płacą tam 20 zł na miesiąc. W Belgii tak było – kupujesz za 15 € kubek do kawy i za każdym razem, jak przyjdiesz z tym kubkiem do tego klubu studenckiego, możesz pić kawę za darmo. Kto robi kawę – studenci dla studentów, za darmo, przychodzą wolontariusze, wierzą, że to jest fajny pomysł i po prostu swój czas tracą na to, żeby była kawa, wymieniają się. I przychodzisz sobie z tym kubkiem, na przykład z logo Europejskiej Stolicy Młodzieży czy Lublina, przyszedłem z tym kubkiem i piję sobie kawę, i już się integruję, rozmawiamy, młodzież spędza czas razem, rozmawiają i to już super. Fajna przestrzeń, muzyczka i żeby była kawa, i już super będzie, edukacja pójdzie w górę, przestrzeń, fajnie, ciekawi ludzie.

- ◆ **Pomysły na aktywności:** kino plenerowe, wystawy, muzeum plenerowe, możliwość uczestnictwa w zajęciach, warsztatach w weekendy albo spokojnego posiedzenia w ciągu tygodnia, w czasie okienka, rozmowy ze znajomymi, zrobienia projektu na zajęcia, crossbooking, zajęcia plastyczne, seanse i dyskusje o filmach, darmowe korepetycje – wzajemna pomoc młodzieży, wspólna nauka do konkursu, olimpiady, debaty, wymiana informacjami, wiedzą.
- ◆ **Funkcje:** możliwość zakupu jedzenia i napojów, obecność książek, gier planszowych, miejsce spotkań, miejsce oczekiwania na autobus.
- ◆ **Estetyka** miejsca jest bardzo ważna zarówno z zewnątrz, jak i wewnątrz, powinna zachęcać do przyścia, pozwalać na wygodne spędzanie czasu, przestrzeń powinna być ładnie oświetlona, budować kameralne wnętrza, by każda grupka znajomych mogła znaleźć swoje miejsce.

Nie musi być to jedno wielkie miejsce, tylko na przykład powiedzmy nawet w jakiejś kamieniczce, taki jeden powiedzmy pokój wynajęty i w formie jakiejś kawiarni, biblioteki, żeby sobie siąść i żeby było na tyle duże, żeby nie było tłumów. Na przykład ja preferuję, żeby odrabiać pracę domową w kawiarniach i w takich miejscach i myślę, że bym korzystała z takiego czegoś.

PODSUMOWANIE

Jednym z podstawowych założeń działań prowadzonych w ramach Europejskiej Stolicy Młodzieży Lublin 2023 jest uczestnictwo młodzieży, rozumiane jako aktywny udział w pracy nad ostatecznym kształtem programu ESM Lublin 2023 i jego współrealizacją. Badanie aktywności młodych ludzi w Lublinie jest jednym z pierwszych takich działań. Jego wyniki dają obraz Lublina widziany oczami młodych ludzi. Tego rodzaju ocena ogólna będzie kontynuowana w latach 2022 – 2024. Pozwoli to sprawdzić, jaki wpływ mają działania związane z ESM Lublin 2023 na zmiany, jakie zajdą w mieście. Jednocześnie zapewni organizatorkom i organizatorom informacje o potrzebach młodzieży i refleksje, które pomogą dalej rozwijać współpracę na linii młodzież – miasto i wspólnie tworzyć rozwiązania dla miasta przyjaznego młodym ludziom. Dziękujemy za udział w badaniach, wszystkie informacje, refleksje i pomysły. Dziękujemy za współpracę przy promowaniu ankiet. Raport z badań ma posłużyć wszystkim osobom, które są zainteresowane działaniami młodzieżowymi, z młodzieżą i na rzecz młodzieży w naszym mieście. Korzystaj śmiało!

Jeśli chcesz się podzielić opiniami, pomysłami na temat kolejnych badań, czy innymi spostrzeżeniami dotyczącymi ESM Lublin 2023 prosimy o kontakt:

[FB: LUBLIN 2023](#)

Jeśli chcesz dołączyć do grona osób pracujących i współorganizujących ESM 2023 albo jesteś zainteresowany, zainteresowana wolontariatem napisz:

2023@LUBLIN.EU

ZAŁĄCZNIK NR 1. ZAGADNIENIA DO WYWIADU POGŁĘBIONEGO

[wstępne] Opowiedz o sobie – co na co dzień robisz; gdzie mieszkasz? Gdzie się uczysz? W której klasie?

[skojarzenia z Lublinem] Jaki jest Lublin – podaj pierwsze skojarzenia, jakie przychodzą ci do głowy?

Jak opisujesz Lublin znajomym z innych miast/miejscowości? Co opowiadasz o Lublinie, gdy ktoś znajomy/rodzina z innej miejscowości pyta o to miasto?

Co czujesz do Lublina?

[ocena obecnej oferty Lublina dla młodych] Jak jest być osobą młodą w Lublinie? Czy młodym dobrze jest w naszym mieście? Jak oceniasz ofertę, jaką mają w Lublinie?

[Lublin marzeń] Wyobraź sobie Lublin twoich marzeń. Narysuj go/napisz na kartce – w postaci rysunku, symboli czy słów. Opowiedz o tym, co narysowałeś/napisałeś i dlaczego.

Starsze grupy – począwszy od szkoły średniej (ponadpodstawowej):

Wyobraź sobie Lublin marzeń, taki, w którym chcesz po zakończeniu nauki (szkoły, studiów) rozpocząć życie? Jaki on jest?

[źródła wiedzy] Skąd dowiadujesz się o tym, co dzieje się w Lublinie? (Dopytać, czy dana osoba ma własną, intencjonalną potrzebę dowiadywania się o tym, co dzieje się w Lublinie) Czy sam/sama szukasz informacji? Gdzie? Gdzie w internecie? W jakich mediach społecznościowych? Jakich informacji szukasz? (Dopytać, czy typ informacji wpływa na wybór jej źródła). Czy te źródła są wystarczające?

[poziom wiedzy o ESM] Czy wiesz, co wydarzy się w Lublinie w 2023 roku? Czy słyszałeś/słyszałaś o Europejskiej Stolicy Młodzieży? I o tym, że Lublin wygrał jej tytuł? Skąd się o tym dowiedziałeś/dowiedziałaś?

[poziom wiedzy o ESM – rozpoznawanie logo i haseł] (grafiki z logo ESM, z hasłem Lublin is Youth) Czy widziałeś/widziałaś któryś z tych obrazków, napisów? Z czym ci się kojarzy?

[ocena programu]

W ramach ESM będą realizowane różne wydarzenia:

- ◆ warsztaty, zajęcia,
- ◆ festiwale,
- ◆ koncerty,
- ◆ spektakle,

- ◆ spotkania, rozmowy z interesującymi osobami,
- ◆ konferencje, kongresy, konwenty,
- ◆ utworzenie nowych miejsc dla młodzieży/młodych ludzi,
- ◆ rozgrywki sportowe,
- ◆ rozgrywki e-sportowe,
- ◆ konkursy na realizację własnych projektów, pomysłów,
- ◆ programy rozwoju dla młodych liderów/liderek.

Które z nich wydają ci się atrakcyjne?

W których chciałbyś/chciałabyś wziąć udział?

Czy czegoś brakuje w programie ESM?

[uczestnictwo w ESM] Czas, w którym Lublin będzie Europejską Stolicą Młodzieży, będzie wypełniony różnymi wydarzeniami. Jak chciałbyś/chciałabyś w nich uczestniczyć? Dopytać o formę aktywności – biernie/aktywnie – uczestnictwo vs. współpraca vs. Inicjowanie. Wolontariat?

[czas wolny] Opowiedz o swoim czasie wolnym. Co w nim robisz? Z kim go spędzasz? Jakie to aktywności?

Czy jest coś, co chciałbyś/chciałabyś robić, ale nie masz możliwości na to w Lublinie?

[czas wolny – gdzie] Gdzie spędzasz czas wolny? Zorganizowany i niezorganizowany?

[miejsce] Jakie powinno być miejsce dla młodych? Jak wyglądać? Jakie funkcje spełniać? Co powinno się tam dziać? Co chciałbyś/chciałabyś tam robić?

(opcja) Narysuj, naszkicuj albo zaprojektuj takie miejsce.

Czy ono gdzieś już istnieje w Lublinie?

[aktywność] Jak rozumiesz aktywność? Czego potrzebujesz, by brać udział w różnych wydarzeniach? Czego, by je współrealizować? Czego, by samemu/samej je wymyślać i włączać innych do współdziałania?

Kto i jak może cię wspomóc?

[bariery aktywności] Co blokuje aktywność młodych ludzi? Co lub kto przeszkadza im działać? W jaki sposób to się dzieje? Jak temu przeciwdziałać?

[braki] Wróćmy do marzeń o Lublinie, rozmawialiśmy o... (przypomnienie odpowiedzi na pytanie o Lublin marzeń). Czego obecnie brakuje w Lublinie, by mógł spełniać te marzenia? Czego tobie brakuje? Jak myślisz, czego brakuje innym młodym ludziom?